

RESİM SANATINDA ADALET İMGESİ

Bilge DOĞRU

Yüksek Lisans Tezi

Resim Anasanat Dalı

Danışman: Doç. Dalila ÖZBAY

2022

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESİM SANATINDA ADALET İMGESİ

Bilge DOĞRU

RESİM ANASANAT DALI
Danışman: Doç. Dalila ÖZBAY

TEKİRDAĞ-2022

Her hakkı saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım yüksek lisans tez çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davrandığımı taahhüt ederim.

Bilge DOĞRU

06. 07. 2022

ÖZET

Kurum, Enstitü : Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ABD : Resim Anasanat Dalı
Tez Başlığı : Resim Sanatında Adalet İmgeleri
Tez Yazarı : Bilge DOĞRU
Tez Danışmanı : Doç. Dalila ÖZBAY
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2022
Sayfa Sayısı : 102

Resim, güzel sanatların içinde değerlendirilen bir daldır. Adalet ise bir hukuk tanımıdır. Hukuk ve sanat, yaşamın her alanında kendilerini hissettiren gerçeklerdir. Yaşanan dünyada, adalet ile bilinen adaletsizlikler insanlarda sarsıcı etkiler yaratmıştır. Dolayısıyla sanat ve sanatçılar bu gerçeklerden uzak duramamışlardır.

Adalet, insanlığın var oluşundan beri ihtiyaç duyulan bir kavramdır. Adalet, hak, adil olma gibi kavramlar oldukça soyuttur. Bu konuları işlemek isteyen ressamlar, bazı imgeler kullanmış veya resmettikleri eserlerle bu soyut kavramları değişik tekniklerle ifade etmişlerdir.

Tez çalışmamda, bu kavramlara değinen, onları yaptıkları resimlerle ifade eden, iç dünyalarında bu kavramları baskın olarak yaşayarak eserlerine yansıtan ressamlar saptanmaya çalışılmış, kronolojik sıra takip edilerek bir araya toplanmak istenmiştir.

Anahtar kelimeler: Resim sanatı, sanatçı, adalet, adaletsizlik, hak, imge.

ABSTRACT

Institution, Institute : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences
Department : Department of Art Painting.
Thesis Title : Images of Justice in Painting
Thesis Author : Bilge DOĞRU
Thesis Adviser : Assoc. Dalila ÖZBAY
Type of Thesis, Year : MA Thesis , 2022
Total Number of Pages : 102

The Painting is a branch of fine arts The Justice, on the other hand, is a concept of law. These two concepts make themselves felt in every aspect of our lives.

In the world we live in, the unjust situations in the name of justice have created such traumatic effects on humans that the in the art and the artist could not avoid facing such disturbing events.

Since the beginning of humanity the justice has always been a much needed criterion and considering that the justice. Right and fairness are abstract concepts, the painters used images and different techniques to Express such ideas.

In my thesis, have tried to identify and gather together following a chronological order the painters who touched on these concepts, expressed them in their paintings and reflected these concepts with their Works their inner worlds.

Key words: Painting, artist, justice, injustice, right, image.

ÖNSÖZ

“Resim Sanatında Adalet İmgesi” isimli çalışmamda, yaratıcılık yetisi taşıyan resim sanatçılarının, adalet kavramına değinmek itkisi ile yaptıkları resimlerde, adalet, hak, hukuk ve adaletsizlik kavramlarından neden ve nasıl etkilendikleri, onları bu konularda eserler üretmeye sürükleyen serüvenlerin neler olduğunu anlamak ve yorumlamak amaçlanmıştır.

Kişisel çalışmalarında da adalet kavramına yaslanarak vurgulamak istediğim düşünceler, genellikle adaletsizlik ve haksızlık olguları ile bunların sonuçlarının doğurduğu olumsuzluklar olmuştur.

Resim sanatında pek çok imgeler (görüntüler) kullanılmıştır. Adalet kavramı da bu imgelerden biridir. Adalet; hukuka uygunluk, hak ve hukuku gözetme, yerine getirme, doğruluk, adil olma durumudur.

Bilim, sanat ve hukuk her zaman bir aradadır. Adalet, hukuka uygunlukla sağlanır. Uygulamadaki eşitsizlikler ve hak ihlalleri adaletsizliği getirir. Adalet de adaletsizlik de tüm insanları etkilediği gibi sanatçıları da etkiler. Yaratıcı olan sanatçılar, bu içsel durumlarını ilgili oldukları sanat dallarında ürettikleri yapıtlarına yansıtırlar.

Tüm insanların, canlıların hatta doğanın korunmasına karşı sorumluluklarımız vardır. Bu sorumluluklar, hukuk kurallarını koyan ve yönetenler tarafından kanunlar aracılığıyla yerine getirilmek zorundadır. Yargı erkleri olan hakim, savcı ve savunma ayağı olan avukatların doğruluktan ve vicdandan ayrılmadan yaptıkları kamu görevleri sırasındaki uygulamaları ile toplumsal düzeni ve adalet sağlanabilir. Doğruluktan ve vicdandan ayrılmadan tatbik edilen uygulamalar toplumsal düzeni ve adaleti sağlayabilir. Aksi durum adaletsizliği doğurur.

Adaletsizlik, herkese zarar verir. Adalet imgesiyle üretilen sanat yapıtları izleyenlere ulaştıkça bu konuda hafıza mekanları oluşur. Sanat hem adalet hem de adaletsizlikleri ortaya koyma, hafıza mekanları yaratma gücüne sahiptir. Sanatın gücü küçümsenemez.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
RESİMLERİN LİSTESİ	vi
GİRİŞ	1
1. RESİM SANATI VE ADALETE İLİŞKİN KAVRAMLAR	2
1. 1. Hukuk.....	2
1. 2. Adalet	6
1. 3. Resim Sanatı	12
1. 4. Sanatçı	14
1. 5. İmge	15
1. 6. Adaletsizlik	19
1. 7. Hak	19
2. RESİM SANATINDA ADALET İMGESİ KULLANAN RESSAMLAR	21
2. 1. Pieter BRUGEL, (1525-1569).....	21
2. 2. Peter Paul RUBENS, (1577- 1640).....	23
2. 3. Artemisia GENTİLESCHİ, (1593-1623).....	24
2. 4. Nicolas POUSSİN, (1594-1665).....	30
2. 5. Diego VELAZQUEZ, (1599-1660).....	34
2. 6. Rembrandt Harmenszoon VAN RİJN, (1606-1669)	35
2. 7. William HOGARTH, (1697-1764)	37
2. 8. Giam Bettino CİGNAROLİ, (1706- 1770).	39
2. 9. Sir Joshua REYNOLD, (1723 – 1792)	40
2. 10. Francisco de GOYA, (1746-1828)	41
2. 11. Jacques-Louis DAVID, (1748-1825)	44
2. 12. Eugene DELACROIX, (1798 – 1863).....	46
2.13. Honore DAUMIER, (1808-1879)	50
2. 14. John COLHIER, (1850-1934)	53

2. 15. Ben SHAHN, (1878-1969).....	54
2. 16. Edvard MUNCH, (1863-1944)	57
2. 17. Pablo PİCASSO, (1881-1973).....	59
2. 18. Münif Fehim ÖZARMAN, (1899-1983)	61
2. 19. Fernando BOTERO, (1932-)	62
2. 20. Orhan TAYLAN, (1941 -)	64
2.21. Umut GERMEÇ, (1963-)	70
3. BİLGE DOĞRU 'nun RESİM ANALİZLERİ ve ADALET KONUSU İLE BAĞLANTISI.....	72
3.1. Resimlerim	72
3.2. Resimlerim Hakkında Açıklama	95
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA	99

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 1: Sümer Çivi Yazısı.....	3
Resim 2: Hammurabi Kanunlarına İlişkin Tablet.....	5
Resim 3: Sanatçısı bilinmiyor, Magna Charta İmzalanması.....	9
Resim 4: İstanbul Barosu.....	10
Resim 5: Pieter Bruegel, “Körler Meseli”.....	22
Resim 6: Pieter Bruegel, “Körler Meseli”.....	23
Resim 7: Peter Paul Rubens, “Cimon ve Pero”.....	24
Resim 8: Artemisia Gentileschi, “Yudith Holofernes’in Başını Keserken”.....	26
Resim 9: Artemisia Gentileschi, “Susanna ve Yaşlılar”.....	29
Resim 10: Artemisia Gentileschi, “Joel ve Sisera”.....	30
Resim 11: Nicolas Poussin, “Germanicus'un Ölümü”.....	32
Resim 12: Nicolas Poussin, “Aziz Erasmus’un Şehit Edilmesi”.....	33
Resim 13: Nicolas Poussin, “Süleyman’ın Mahkemesi”.....	34
Resim 14: Diego Velazquez, “Breda’nın Teslim Olması”.....	35
Resim 15: Rembrandt Harmenszoon Van Rijn, “Banyosunda Betşeba”.....	36
Resim 16: Rembrandt Harmenszoon Van Rijn, “Batavionların Claudius Civilis Başkanlığında Anlaşmalar”.....	37
Resim 17: William Hogarth, “Calais Kapısı”.....	38
Resim 20: William Hogarth, “Calais Kapısı”, Ayrıntı.....	39
Resim 19: Giam Bettino Cignaroli, “Sokrates’in Ölümü”.....	40
Resim 20: Sir Joshua Reynold, “Adalet”.....	41
Resim 21: Francisco de Goya, “3 Mayıs”.....	42
Resim 22: Francisco de Goya, “Çare Yok”.....	44
Resim 23: Jacques Louis David, “Sokrates’in Ölümü”.....	45
Resim 24: Jean François Pierre Peyron, “Sokrates’in Ölümü”.....	45
Resim 25: Eugene Delacroix, “Sakız Adası Katliamı”.....	48
Resim 26: Eugene Delacroix, “Halka Yol Gösteren Özgürlük”.....	49
Resim 27: Frig Başlığı.....	50
Resim 28: Eugene Delacroix, “Halka Yol Gösteren Özgürlük”,Ayrıntı.....	50

Resim 29: Honore Daumier, “Göçmenler”	52
Resim 30: Honore Daumier, “Savunma Konuşması”	53
Resim 31: John Colhier, “Hanım Godiva”	54
Resim 32: Ben Shahn “Sacco ve Vanzetti”	56
Resim 33: Ben Shahn, “Sacco ve Vanzetti ”	57
Resim 34: Edvard Munch, “Çılgılık”	58
Resim 35: Pablo Picasso, “Guernica”	60
Resim 36: Münif Fehim Özarman	62
Resim 37: Fernando Botero, “Ebu Gureyb Cezaevi Serisi”	63
Resim 38: Fernando Botero, “Ebu Gureyb Cezaevi Serisi”	64
Resim 39: Fernando Botero, “Ebu Gureyb Cezaevi Serisi”	64
Resim 40: Fernando Botero, “Ebu Gureyb Cezaevi Serisi”	65
Resim 41: Orhan Taylan, “İsimsiz”	67
Resim 42: Orhan Taylan, “İsimsiz”	68
Resim 43: Orhan Taylan, “İsimsiz”	69
Resim 44: Orhan Taylan, “İsimsiz”	70
Resim 45: Umut Germeç, “Yılkı”	71
Resim 46: Bilge Doğru, “İsimsiz”	73
Resim 47: Bilge Doğru, “İsimsiz”	74
Resim 48: Bilge Doğru, “İsimsiz”	74
Resim 49: Bilge Doğru, “İsimsiz”	75
Resim 50: Bilge Doğru, “İsimsiz”	75
Resim 51: Bilge Doğru, “İsimsiz”	76
Resim 52: Bilge Doğru, “İsimsiz”	77
Resim 53: Bilge Doğru, “İsimsiz”	78
Resim 54: Bilge Doğru, “İsimsiz”	79
Resim 55: Bilge Doğru, “İsimsiz”	80
Resim 56: Bilge Doğru, “İsimsiz”	81
Resim 57: Bilge Doğru, “İsimsiz”	82
Resim 58: Bilge Doğru, “İsimsiz”	82
Resim 59: Bilge Doğru, “İsimsiz”	83
Resim 60: Bilge Doğru, “İsimsiz”	84

Resim 61: Bilge Doğru, “İsimsiz”	85
Resim 62: Bilge Doğru, “İsimsiz”	86
Resim 63: Bilge Doğru, “İsimsiz”	87
Resim 64: Bilge Doğru, “İsimsiz”	88
Resim 65: Bilge Doğru, “İsimsiz”	89
Resim 66: Bilge Doğru, “İsimsiz”	90
Resim 67: Bilge Doğru, “İsimsiz”	91
Resim 68: Bilge Doğru, “İsimsiz”	92
Resim 69: Bilge Doğru, “İsimsiz”	93
Resim 70: Bilge Doğru, “İsimsiz”	94
Resim 71: Bilge Doğru, “İsimsiz”	94
Resim 72: Bilge Doğru, “İsimsiz”	95
Resim 73: Bilge Doğru, “İsimsiz”	96

GİRİŞ

“Resim Sanatında Adalet İmgesi” isimli tez çalışmamı hazırlarken araştırma, doküman inceleme ve görüşme yöntemleri kullanılmış, adalet kavramının resim sanatındaki yeri nedir sorusuna cevap aramak amaçlanmıştır.

Resim sanatının her döneminde ressamalar çeşitli imgeler kullanarak farklı yöntemlerle çizmiş, boyamış veya kazımışlardır.

Resim, yazının icadından önce ortaya çıkar ve hatta yazının temelinde yatan öğelerdendir. Mağara resimlerini yazının icadında önce insanların yaşam biçimlerini, değer yargılarını, yaşadıkları olayları anlatan yazılar olarak görmek olanaklıdır.

Adalet, yazının keşfedilmesiyle yönetenler tarafından konan yazılı kurallarla korunmak istenmiştir. Hukuk; adaleti sağlamak için konulan kuralların bütünüdür.

Adaleti sağlamak; önceleri inançlar ile tanrıların işi sayılmış ve genellikle üç boyutlu olarak ifade edilerek pek çok kültürde adalet heykelleri yapılmıştır.

Hukuk ve sanat birbirinden farklı iki ayrı dal gibi görünse de hayatın her alanına sinen hukukun sanatı da kavradığı, sanatın da kendine has hukuku olduğu bir gerçekliktir.

Bu nedenle birbirinden bağımsızmış gibi görünen bu iki alan arasındaki ilişkinin ortaya konması gerekmektedir.

Adalet, hukuk kuralları ile sağlanmaya çalışılır. Kuralları ülkeleri yönetenler belirler. Uygulamalardaki eşitsizlikler adaletsizliği getirir. Yaşanan adaletsizlikler de toplumda travma yaratır. Bu travmalardan sanatçılar da nasibini alır. Onların etkilenmeleri yarattıkları eserlerde ortaya çıkar. Adalet, her zaman resmin konusu olmuştur.

Tez amacım, adalet kavramının resim sanatındaki yerini belirleyebilmek ve bu konuda hafıza mekânı oluşturmaktır.

Klasik çağdan günümüze kadar bütün dönemlerde her sanat dalında adalet imgesi kullanılmıştır ve kullanılmaktadır. Resim Sanatında Adalet İmgesi adlı tez çalışmamda , resim sanatındaki adalet imgeleri ile yapıt üreten ressamaları ve yapıtlarını bir araya getirmek amacıyla hazırlanmıştır.

1. RESİM SANATI VE ADALETE İLİŞKİN KAVRAMLAR

Tezimde anlatmak istediklerimin anlaşılması, kullanılan kavramların anlamlarının incelenmesini gerektirmektedir. Çünkü her kavram resimde olduğu gibi içinde birçok hikâye barındırmaktadır.

1. 1. Hukuk

Hukuk, insanlar ve toplum için uyulması gerekli olan kuralları belirleyen bir sistemdir. Her devlet kendi hukuk politikasını kendisi belirler ancak ilerleyen zamanlarda evrensel hukuk kuralları gereksinim duyulan bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Hukuk kuralları herkese eşit ve yerinde uygulandığı takdirde adalet sağlanır aksi durumlar adaletsizliğe yol açar.

Bir yönetim, merkezine doğru bir adalet anlayışını koyarsa toplumsal düzeni koruyabilir ve adaleti sağlayabilir.

Hukuk, yazılı olarak belirlenmeden önce bu sistem tanrılara dayandırılmıştır. Bu nedenle resim sanatında adalet kavramı mitolojik öykülerle beslenmiştir.

Uygarlığın temeli olan yazı (çivi yazısı), ilk kez MÖ IV yüzyılda Mezopotamya'da Sümerler tarafından bulunmuştur. Tarihte bilinen ilk yazılı kanunları hazırlatan Urgakina bir Sümer kralıdır. Bu nedenle Sümerler tarihteki ilk devlet olarak kabul edilmektedir.

Sümerlerle başlayan hukuk ve kanun yazma geleneği zamanla Mezopotamya'da yaşayan tüm toplumları etkilemiştir. Yazı, resim yazısı ile başlamıştır.

Resim 1: Sümer Çivi Yazısı, (turkcewiki.org).

Sümerlerin bilinen yazılı kuralları yazı icat edilmediğinden şekiller halinde kazıyarak ve oyarak yapılmıştır. Bu kurallar Hammurabi Kanunlarını da etkilemiştir. Yani yüzyıllar öncesinden insanlar, herkese uygulanacak aynı şekilde herkesi bağlayan yazılı kurallar geliştirilmesi gerektiğini düşünmüşler ve bunu yazıya dökmeye başlamışlardır.

Sayın Adem Işık, “İlk Şehirler ve Yazılı Medeniyete Geçiş” adlı makalesinde yazının gelişimi hakkında:

“Yazı ilk defa MÖ 4000 yılının sonlarında Mezopotamya’da ortaya çıkmıştır. Resim yazısı ile başlamış zamanla ideografik yazı şeklini almıştır. İlk olarak çivi yazısı sistemi ile ve Sümerce olarak başlamıştır. İnsanoğlu kentleri kurmadan önce Neolitik

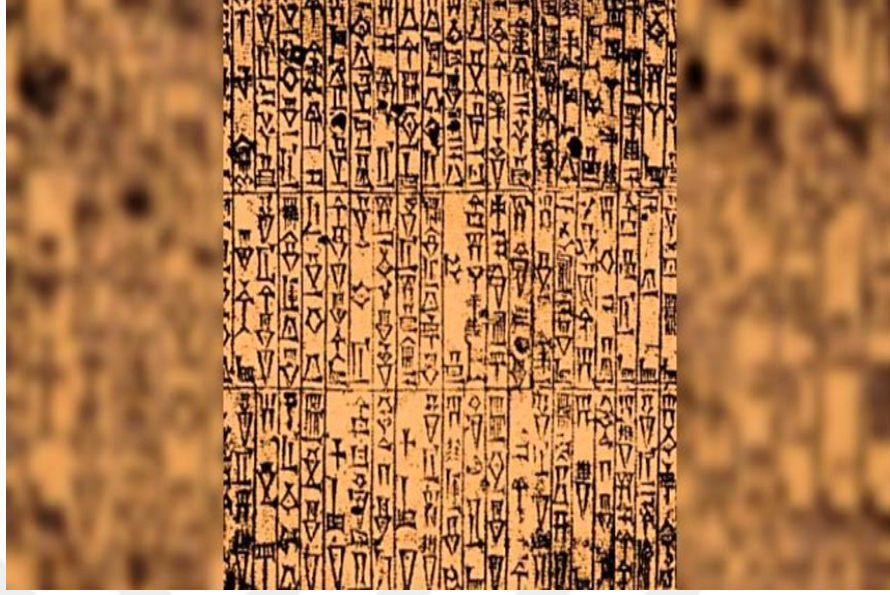
¹ <https://educalingo.com/en/dic-tr/civi-yazisi>

Dönem ile yerleşik hayata geçmiştir. Güneydoğu Toroslar'ın eteklerinde, ilk köy yerleşimleri kurulmuştur. Ardından ilk kentler MÖ 4000'li yılların sonlarına doğru Güney Mezopotamya'da ortaya çıkmıştır. Sümerler tarafından kurulduğu kabul edilen ilk kentler, aynı zamanda siyasal olarak birer kent devletiydi. Site adı verilen bu kent devletlerine Ur, Uruk, Eridu, Lagaş, Kiş ve Larsa gibi devletleri örnek verebiliriz. Harran, Babil, Kudüs ilk büyük kent örneklerini oluşturur. Mezopotamya'da hukuk ve kanun yazma geleneği Sümerler ile başlamıştır. Bu gelenek ve kanun yazma tekniği zamanla Mezopotamya'da yaşamış olan tüm toplumları etkilemiştir. Urukagina Kanunları, bilinen ilk Sümerce hukuk metnidir. Hammurabi yasaları ise MÖ 1760 yılında Mezopotamya'da ortaya çıkan tarihin en eski ve en iyi bir şekilde korunmuş yazılı kanunları arasındadır. Bu dönemden önce ortaya çıkan yasa koleksiyonları arasında Ur kralı Ur-Nammu'nun kanun kitabı (MÖ 2050), Eşnunna tarafından oluşturulan kanun kitabı (MÖ 1930) ve İsin'li Lipit-İştari'nin kanun kitabı (MÖ 1870) bulunmaktadır. Yazının bulunması uygarlığın, bugün geldiği noktaya ulaşmasında atılmış en önemli adımdır. “

²

bu bilgilere yer vermiştir.

Hukuk kuralları ile ilgili metinler milattan önceki dönemlerden itibaren şekiller halinde yazıya dökülerek imgesel olarak sanattan beslenmiştir.

Resim 2: Hammurabi Kanunlarına İlişkin Tablet, (haber46.com).

Ülkemizde bu konuda çalışan Sayın Prof. Dr. Yener Ünver, Hukuk ve Sanatın ilişkisini anlattığı eserinde ilişkiyi şu şekilde ifade etmektedir:

“Gerçekte hukukun her alanı sanatla ilgili olup sanatın özgürce doğasına bir şekilde bireylerin ruhuna aklına yaşamına hitap edecek ve gelecek toplumu oluşturacak insanlara hizmet edecek çok daha iyi kurgulanmış önemli sanat eserlerinin aktararak yaşamın sanatsal dizaynı ve hukuk sanatının hukuk kültürü ile içselleştirilmesini sağlayacak çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir. Büyük Atatürk’ün söylediği gibi ‘Sanattan yoksun bir toplum ana damarları kesilmiş bir canlıya benzer’ demektedir; sanatsız bir yaşam insanlık onuruna uygun bir yaşam niteliği taşımayacaktır. Sanatın özgür kılınması, yaratıcılığın teşviki sanatçıların korunması ve telif haklarının korunması, sanatın desteklenmesi ve sanatın her kesimden insanın manevi gelişimine ruhuna estetik değerlerine dünyaya bakış açısına toplumsal sorumluluk anlayışına katkısının hukuksal çerçevede geliştirmesi için hukukçuların da katkı sağlaması gerekmektedir.

Konu, sadece anayasa, ceza hukuku, iş hukuku, fikir ve sanat eserleri, marka, patent ve telif hakları gibi sınırlı alanlarda dar kavranmamalı, ticari boyutu dışında yaşamın her alanında sanatla hukukun insanla temas etmesi insanda bir araya gelmesi, insanların manevi gelişimine, özgürlüğüne, özgür düşünce

³ www.turksite.eu/tarih/hammurabi-yasalari.html

tarzına, toplumsal sorumluluk çabalarına da olumlu anlamda dokunması gerekmektedir. Niteliği gereği alışlagelmiş kuralların dışında davranmak ve düşünmek eleştirel yaklaşmak yeni çözüm arayışları dinamizmin teşviki, yeni buluşlar, çok daha iyisini istemek gibi iddia ve amaçları olan sanat, hukuk gibi her zaman kalıplar içine sokulamaz; aksine hukuk onun bazen önceden keskin çizgilerle çizilmiş ve belirli sınırlara sahip olmamasını teşvik etmeli ve korumalıdır. Toplumda yaygın olan kurallara ve yaşam tarzına aykırı olan şeyler, her zaman yanlış ve hatalı demek değildir. Aksine farklılık her zaman farklı bakış açısına toleransı, demokrasiyi, özgür düşünmeyi, yaratıcılığı, bireysel ve toplumsal özgürlüğü, iyi değerlerin beslenmesini, daha estetik yaşam stilini geliştirmek ve sağlıklı nesiller oluşturmak için gereklidir. Akıl ve bilim çağı, hedefimiz çağdaş uygarlık bunu gerektirmektedir. Ezberlenmiş akla ve bilime dayanmayan basmakalıp düşünce ve yaşam tarzları, hiçbir toplumsal gelişmeye katkı sağlayamadığı gibi, bireyin kişiliğini özgürce geliştirmesine sadece engel oluşturabilir. Bu amaçla kaleme alınan ve yine bu amaçlarla basılan bu kitabın hukukçu ve sanatçılar başta olmak üzere bilim dallarına mensup okuyuculara yararlı olmasını diliyorum.”⁴

Hukuk herkesin ihtiyaç duyduğu kurallar bütünüdür adalete ulaşmayı hedefler ve her zaman sanattan beslenir.

1. 2. Adalet

Hukuk, sanat ve felsefenin ana konularından biri olan adalet, her toplumda yerleşik bir bilinç hali olmak zorundadır. Adalet bilincinin yokluğu, tartışmasız bir biçimde adaletsizliği doğuracaktır.

Adalet kavramı, bugüne kadar devamlı tartışma konusu yapılmış fakat sonuca ulaşamamış ne olduğu bir türlü ortaya konulamamıştır. Adalet; hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme ve yerine getirme, doğruluk, adil olma durumudur. Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanmasıdır.

⁴ Yener Ünver, Özlem Yenerer Çakmut Seçkin yayınları 3.Basım.İkinci baskıya sunuş .s.10-11

Adaletin sağlanması ve herkese eşit biçimde uygulanması için yürütme yani idare edenler tarafından yasalar düzenlenmektedir.

Burada adalet kavramının göreliliği bizi ilgilendirmeye başlar. İnsanları idare etmeye çalışan yürütme ve ona bağlı olarak çalışan yasa koyucular, mevcut duruma ve isteklerine göre kurallar belirlerler. İş böyle olunca gerçek bir adaletin varlığından söz etmek mümkün olmaz.

Tarih boyunca tüm toplumlarda adaletsizliklerin var olduğu bir gerçek olarak karşımıza çıkar.

Adalet ve eşitlik, adalet ve özgürlük, adalet ve hakkın korunması, adalet ve direnme, adalet ve ceza, adalet ve hukuk, adalet ve sanat, adalet ve doğa hakları, adalet ve hayvan hakları, adalet ve insan hakları şeklinde süregelen sorunlar tüm hukukçular ve sanatçılar tarafından her zaman sorgulanmıştır ve sorgulanmaya da devam etmektedir.

Resim sanatında pek çok imge (görüntü) kullanılmıştır. Adalet kavramı da bu imgelerden biridir. Adalet; hukuka uygunluk, hak ve hukuku gözetme ve yerine getirme; doğruluk, adil olma durumudur. Türk Dil Kurumunun tarifine göre adalet, yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe ve hukuka uygunluk, hakkı gözetmedir (TDK). Resim güzel sanatların içinde değerlendirilen bir sanat dalıdır. Adalet ise bir hukuk tanımıdır. Hukuk ve sanat, yaşamın her alanında kendini hissettiren gerçeklerdir. Yaşanılan dünyada adalet ile bilinen adaletsizlikler sarsıcı etkiler yaratmıştır dolayısıyla sanat ve sanatçılar bu kavramdan uzak duramamıştır.

Hukuk ve adalet, insanlığın bilinen tarihinden beri gündemde olan ve sanata konu edilen kavramlardır. Sanatçılar, Hititler ve Sümerlerden yani 4000-5000 yıl öncesinden beri yaşanan olayları sanat vasıtasıyla anlatmaktan hiç vazgeçmemişlerdir. Tek tanrılı dinler henüz yokken bu toplumların adalet tanrıları vardı.

Yunan uygarlığına gelindiğinde Adalet tanrısı THEMİS karşımıza çıkar. Bilindiği gibi Themis, elinde terazi tutan bazen gözleri kapalı bazen açık olarak tasvir edilen ancak üç boyutlu çalışılan bir sanat simgesi olmuştur. Tek tanrılı dinler ortaya çıktıktan sonra mitolojik tanrılar resim sanatına konu edilmeye başlanmıştır. Adaletin sağlanabilmesi, dini kurallara bağlanmış mitolojik öyküler, resim sanatının konusu olmuştur.

Adalet kavramı bazen belirsiz olarak değerlendirilir. Bunun sebebi yaşanan değişimlere bağlanabilir. İnsanlar toplumsal varlıklar haline geldiklerinde düzeni sağlamak amacıyla iyi ve kötü, yanlış ve doğru, haklı ve haksız gibi tanımlara ihtiyaç duymuşlardır.

Adalet kavramı üzerine çalışan Sayın Prof. Dr. Anıl Çeçen,

“Çeşitli durumlardaki görünüm, anlayışlar ve kararlar genele varmayı sağlayamamaktadır. Adaletin ne olduğu konusunda genele ulaşamayan yaklaşımlar kararsızlık durumunun giderek daha da genişlemesine ve içinden çıkılmaz bir düzeye varmasına yol açmaktadır.”⁵

demek suretiyle adaletin anlamının belirlenmesinde kararlı bir tavır gösterilmesi gerektiğini, kararsızlığın kabul görmediğini belirtmektedir. Gerçekten de adaletin önceden belirlenebilir olması, toplum tarafından da kabul edilebilir olmasını kolaylaştırır.

Adaletin sağlanabilmesi ve topluma hükmedenlerin baskılarının azaltılmasını amaçlayan bir sözleşmeden bahsetmek istersek akla ilk olarak İngiltere’de imzalanan Magna Carta sözleşmesi gelir.

Magna Carta sözleşmesinde, kralın tanrıdan aldığı kabul edilmiş olan gücü kısıtlanmış ve keyfi uygulamaları da engellenmiştir.

Bu belge 1215 yılında İngiltere’de imzalanmıştır. Sözleşme ile, Özgür kişilerin yargılamadan tutuklanmaları, hapsedilmeleri, mal varlıklarına el konulması, sürgün

⁵ Anıl Çeçen, Adalet Kavramı . Bilim Belge İnceleme May Yayınları 1981. S. 19.

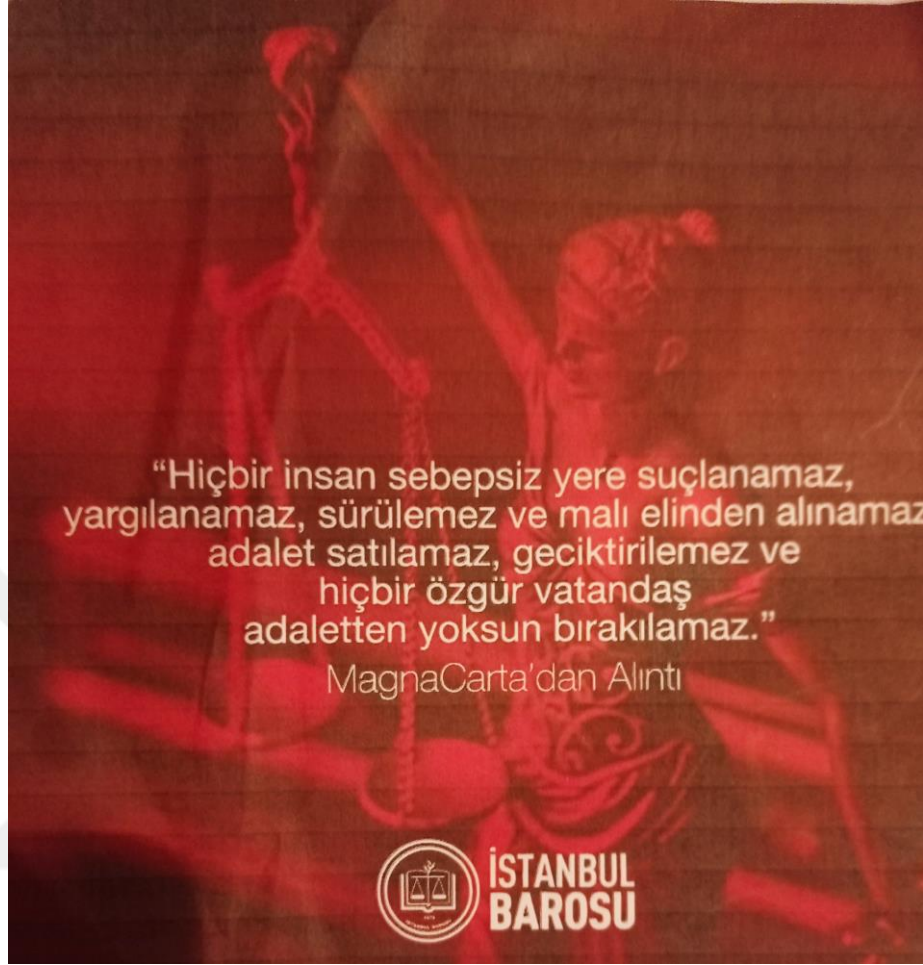
edilmeleri ve hangi şekilde olursa olsun zarara uğratılmaları yasaklanmıştır. Magna Carta'nın İngiltere Kralı John tarafından imzalanan, orijinali kaybolmuş olsa da dört kopya ile varlığı sürmüştür.

Resim 3: Sanatçısı bilinmiyor, Magna Chartanın İmzalanması, (A24.com)

Resimde de görüldüğü gibi Kral John, kılıç tutan derebeylerinin önünde oturmakta, arkasında da kilise mensupları bulunmaktadır. Derebeyleri hem kralı hem de ona ilahi gücü veren tanrıyı temsil edenleri yenmiş, onların güçlerini silah zoruyla sınırlandırmıştır. Bugün dahi hukukçuların insan haklarına ilişkin sloganlarında Magna Carta'ya atıf yapmaları bu nedenle haklı bir sebebe dayanmaktadır.

⁶ <https://hukukbook.com/magna-carta/>

Resim 4: İstanbul Barosu, (istanbulbarosu.org.tr).

Adalet ve vicdan gibi kavramlar elle tutulamayan ve gözle görülemeyen soyut tanımlamalar olup, bazı inanışların düşsel kurgusu oldukları düşünülmektedir.

Magna Carta'yı alıntılayan İstanbul Barosuna uzun yıllar başkanlık yapmış, bilimsel çalışmaları ile tanınan Prof. Dr. Yücel Sayman, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Adalet soyut bir kavramdır; ne olduğuna ilişkin inanıştan inanışa değişen türlü rivayetler vardır. Vicdan da soyut bir kavramdır; onun da ne olduğunu her bir inanış hayallere bürünmüş anlatımlarla kurgular. Yeryüzünde somut gerçeklikler dünyasındaki karmaşıklığın ardında gizlenmiş duran güç ilişkilerinin refahı müktedirler kefesinde ağırlaştırılan dengesizliğini göz ardı etmeye yönelik her toplum tasarımı ve uygulayıcıları bu iki soyut kavramı baş tacı eder; adalet gerçekleştirilebilir sandırılan bir umudun peşinde mutluluk

arayışının, vicdan ise uygulamaların umut yolunda kabullenilen rahatlatıcı etkisinin simgeleri olur çıkar. Adalet ve vicdan duygusunun yürekten çıkıp beyine yerleştiği sanısı bir kez toplumsal bir gerçeklik algısına dönüşürse, toplumu yönetmek çok kolaylaşır. Ya tersi olursa? Güç ilişkilerinin refahı muktedirler kefesinde ağırlaştırılan dengesizliğini gizliyor da olsalar, gönül rahatlığıyla kabul edilen ve kabul edildiği biçimiyle herkese her zaman aynı uygulandığı varsayılan ‘hukuk kuralları’; bu kuralların ihlalinde ihlali bertaraf edecek örneğin yargı gibi, ihlali özgürlüğün güvencesi niteliğiyle koruyacak örneğin güvenlik güçleri gibi kurumların objektif ilkeler temelinde örgütlenmiş ve işliyor olması adalet duygusundaki soyutluğu sanki somutlaştırır. Söz konusu kuralların, bu kuralların işleyişinin ve korunmasının her zaman bana uygulanmasını istediğim şekliyle başkalarına da aynı öyle uygulanıyor olması ise vicdan duygusundaki soyutluğu düşüncemizde somutlaştırır. İlişkilerdeki kabullenilmiş dengenin kurulmasında, bozulan dengenin yenilenmesinde, denge bozulmasının özgürlük güvencesinde korunmasında tek ölçüt olması gereken hukuk kuralları yok edilmişse ve tüm çıplaklığı, görünürlüğüyle güç ilişkilerdeki tek geçerli ölçüt haline gelmişse, adalet yoksunluğu duygusunun toplumsallaşması kaçınılmazdır; ilişkileri düzenleyen güç ölçütü bana uygulandığında kabullenmiyorsam, benim kabullenmeyeceğim şeyin başkalarına sürekli ve sistematik uygulanmasını da kabullenmiyorsam , vicdan sızlamasındaki soyutluk duygusu da kaçınılmaz olarak toplumsallaşır. Adalet yoksunluğu, vicdan sızlaması toplumsallaşmaya görsün, ilişkilerdeki giderek şiddete bezenerek daha bir güçlenen muktedirler gücünün karşısına muktedirlerin gerçekleştirebileceğini ummadıkları yeni bir denge ölçütü, toplum gücü dikilir. Adalet yoksunluğu duygusunun ve vicdan sızlamasının birlikte toplumsallaşarak yarattığı güç, güçlerin en etkili ve karşı konulmaz olanıdır. Bu güç bir kere oluştu mu, başka hiçbir güç onu alt edemez. Bu gücün ne zaman, nasıl gürleyeceğini bilemez, kestiremezsiniz. Hızlı trene bin dersiniz, o yürür.”⁷

Ünlü şairimiz Özdemir Asaf’ın kalemi adaleti şu şekilde şiirselleştirmiştir.

⁷ Yücel, Sayman, Adalet ve Vicdan, <https://www.evrensel.net/yazi/79314/adalet-ve-vicdan>.

“ADALET

İnsansız adalet olmaz

Adaletsiz insan olur mu?

Olur, olmaz olur mu!

Ama, olmaz olsun “⁸

Adaletin oluşabilmesi için insanın gerekip gerekmediği konusunda çok sayıda çalışma yapılmakta, insana özgü olduğu düşünülen adalet ve vicdan gibi kavramların hayvanlarda da somut dışavurumları görülmektedir.

Adalet evrensel bir kavramdır. Gerçek anlamda insanın, ancak adalet ile var olabileceği görüşündeki tartışmalar açısından Asaf’ın şiiri son derece vurgulayıcı olmuştur.

Adalet toplumsal düzeni sağlayan kuralların herkese eşit şekilde uygulanmasıyla sağlanır. Yoksa adaletsizlik üremeye başlayacaktır. Adaletsizliği görmek ve yerine adaleti getirmek için uğraşmak hem hukukçuların hem de sanatçıların işidir.

1. 3. Resim Sanatı

Resim sanatı, özlem, duygu ve düşüncelerin iki boyutlu bir düzlem üzerine yansıtılmasına dayanan sanat dalıdır. Kompozisyon, resimde gerçek ya da gerçek dışı olay ve olguları anlatmaya, bir öyküyü betimlemeye ya da yalnızca soyut görsel imgeler yaratmaya olanak verir.

Resim sanatı, bu açıdan etkileyici bir anlatım aracıdır. En eski çağlardan beri kullanılan bir sanat dalı olmuştur. Sanat tarihçileri de resim sanatının zamana bağlı olarak geçirdiği değişim ve gelişmelerini, ülkelere, dönemlere ve akımlara göre ayırarak incelemişlerdir.

Sanat tarihinde rastlanan ilk resim örnekleri duvar resimleridir, diyebiliriz. Mağara resimleriyle başlayan duvar resimleri Eski Mısır’da ve Ege uygarlıklarında da sürmüştür. Daha sonra Rönesans’ta fresk tekniği ile farklı bir boyuta taşınmıştır.

⁸<https://www.antoloji.com/adalet-siiri/> Asaf Özdemir.

Avrupa'da Karanlık Çağlar sırasında sanatta genel bir gerileme izlense de dünya ve insanlık var olduğu sürece her sanat dalı gibi resim sanatı da var olmaya devam edecektir.

Sanat, bazı sanatçılara göre evrenseldir. Bazı düşünürler ise sanatı taklit olarak tanımlar. Sanat, sizin gördüğünüz değil görünmesini sağladığınız şeydir, der bazı sanatçılar kimisi ise sanat başkaldırımı tam ve eksiksiz dışavurma biçimidir, diye değerlendirir.

Sanat, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde şu şekilde tanımlamaktadır.

1. Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık
2. Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım
3. Bir şey yapmada gösterilen ustalık.
4. Bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü.
5. Zanaat⁹

TDK tariflerinin dışında,

Dana Arnold'un Sanat Hakkında Kısa bir Kitap adlı eserinde bazı sanatçıların sanat hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

“Sanat sizin gördüğünüz değil başkalarının görmesini sağladığınız şeydir.”¹⁰

“Bana göre sanat, başkaldırımı tam ve eksiksiz dışavurma biçimidir.”¹¹

Sanatın ne olduğu anlatan bu sözlerin birbirinden farklı olmasına rağmen aynı yöndeki farklı bakış açılarını yansıtmaları, sanatın doğası ile uyumludur.

⁹ Türk Dil Kurumu, Büyük Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>, Son Erişim: 17.05.2022.

¹⁰ Dana Arnold Sanat Hakkında Kısa bir Kitap.Bakış.s.9 Edgar Degas (1834-1917)

¹¹ Dana Arnold. Sanat hakkında Kısa Bir Kitap.Jean Tinguely İktidar s.133

1. 4. Sanatçı

Sanatçı, bir yapıt üretmeye uygun ruh haline sahip olan yaratıcı ve özgür bir kişidir. Sanatını bu ruh ile yaratır. Sanatçı duyarlıdır ve duygularını da duyurmak ister. Bu hali imgeler halinde eserlerine yansıtır. Sezgileri ve yaratıcılığı ve dahi duyarlılığı sayesinde bilginin ve felsefenin daima önünde yer alır. Nedeni de sanatçının amacı, bilgiyi aşarak, hayatı ve evreni saran gerçeği sorgulamaktır. Sanatçı, iyiliği, kötülüğü adaleti ve adaletsizliği duyumsayıp görerek, bize göstererek, çizgilerin, renklerin ve biçimlerin büyüdü dilini bize öğretendir. Yapıtlarıyla adaletsizliklere karşı direnir ve bu direnişini kullandığı imgelerle izleyenlere sunar.

İyi bir sanatçı, sanatçı kuvvetini bütünden alır. Sanatçı, toplumu yansıttığı ölçüde değer kazanır. Toplum, sanatçının geniş anlamda faydalanması gereken bir kaynaktır. Okur yazarını kendisinin seçtiğini sanır, oysa okurunu seçen sanatçıdır. İzleyenini seçen de resim sanatçısıdır, ressamdır.

Gerçek sanatçı yaratıcıdır, imgelemesini diğer insanlarda yaşatmak için yapıtlar üretir. Kişiliğini kazanmak isteyen bir sanatçı, uzun yıllar hazırlanır, başka sanatçıların etkilerinden kurtulur, kendine özgü bir estetik yaratır.

Prof. Dr. Sabri Özyayın sanatçıyı

“içgüdüsel olarak içinde tutamadığı tepkisel dürtüyü yaratıcı bir yapıt ile paylaşan kişi”

olarak tanımlamaktadır. ¹²

Gombrich de sanatın öyküsünü anlattığı eserinde şunları söylemektedir:

“Sanat diye bir şey yoktur, sadece yalnızca sanatçılar vardır. Bir zamanlar bazı adamlar renkli toprakla bir mağaranın duvarına

¹² Prof.Dr. Sabri Özyayın. Altınbaş ÜNV. Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Sinema Televizyon bölümü öğretim Üyesi. 2022

kabaca bizon resimleri çiziktiriyordu; bugün de bazıları boya satın alıp duvar ya da tahta perdeleri resimliyor ve daha birçok başka şeyler üretiyorlar. Tüm bu etkinlikleri sanat diye tanımlamakta hiçbir sakınca yok, yeter ki bu sözcüğün yer ve zamana göre birbirinden değişik anlamlara gelebileceği unutulmasın ve günümüzde neredeyse bir korkuluk veya tapınma aracı haline gelen ve büyük S ile başlayan Sanat'ın var olmadığı bilincinde oluşudur. Bir sanatçıya, yapmış olduğu şeyin bir bakıma güzel sayılabileceğini ama Sanat olmadığını söyleyerek, onu yıkıma sürükleyebilirsiniz. Aynı biçimde, bir tabloyu güzel bulan herhangi bir kimseye, bu tabloda beğendiği şeyin Sanat değil de başka bir şey olduğunu söyleyerek, kafasını karıştırabilirsiniz. Doğrudan bir tablodan ya da heykelden tat almanın yanlış nedenleri olduğunu düşünemiyorum. Birinin manzara resmi hoşuna gidebilir, çünkü ona evini anımsatabilir.; bir başkası portreyi sevebilir, çünkü ona dostunu anımsatabilir. Bunda yanlış olan bir şey yoktur. Bir tablo gördüğünüzde, tepkilerimizi etkileyebilecek yüzlerce şey gelir hepimizin aklına. Bu anımsamalar, gördüğümüzden tat almamıza katkıda bulunduğu sürece, endişelenmenize gerek yoktur. Ama ne zaman ki, pek de önemli olmayan bir anımsama bir önyargıya dönüşür, ne zaman ki dağı konu alan fevkalade bir tablodan sırf dağcılığı sevmediğimiz için içgüdüsel olarak uzaklaşırız, işte o zaman tadabileceğimiz bir hazzı engelleyen bu karşı oluşun nedenlerini kafamızda araştırmamız gerekir. Çünkü bu durumda bir sanat yapıtından tat almayı önleyen yanlış nedenler var demektir.”¹³

1. 5. İmge

Prof. Dr. Halime Yücel, imgeyi şu şekilde tanımlamaktadır:

“İmge sözcüğü öylesine sık kullanılır ki tüm kullanımlarını kapsayan tek bir tanımını vermek güç görünür. Hem çok farklı alanları kapsar hem de başka düzenden bir olguyla bağlantılı bir sözcük gibidir. İnsana belirsiz, biraz da uçucu gelir. Çok farklı nitelikteki düşünceleri, olguları ve nesnelere “imge” diye adlandırırız.”¹⁴

Türk Dil Kurumu da imgeyi “1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya; 2. Genel görünüş, izlenim, imaj; 3. Duyu organlarının dıştan algıladığı

¹³ E.H. Gombrich, Remzi Kitapevi 1999. S. 15 sanatve sanatçılar

¹⁴ Halime Yücel, İmgeden Yoruma s. 5

bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj; 4. Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj.” olarak tanımlamaktadır.

Resim sanatında imge dediğimiz şey yapıtı üreten sanatçının o eseri oluştururken bulunduğu ruh halini, yaşadığı travma veya farklı etkileşimi anlatma ve vurgulama yöntemi olabilmektedir. Sayın Metin Cengiz’e göre imge,

“En genel anlamıyla imge bir nesne, bir varlık hakkındaki zihinsel tasarımıdır. Duyu yoluyla elde edilmiş varlık hakkındaki bu ilk resim, kopya ya da tasarım maddenin büyüğü bir türevi olan ve gizli labirentlere sahip olan bilinçte belirginleşir. Kısaca dış dünyanın, varlığın, gerçek ya da gerçekdışı bir şeyin ya da olgunun zihindeki tasarımına imge denir. Nesne hakkındaki bilgimiz böyle oluşur. İmge hakkındaki en genel tanım varlık hakkında bilgi edinmenin ilksel biçimi olması yönündedir.”¹⁵ şeklindedir.

Haime Yücel İmgeden Yoruma adlı kitabında

“Bir imgeyi yorumlamak, yalnızca gördüğümüzü, düşündüğümüzü belirlemek değil, ona verilen anlamlar akıntısı boyunca yol almaktır. İmge, söz dinlemez, uydurduğu bir modeli izler. İmgeye girmek, imgeyi anlamak, metni okumak ve anlamaktan daha farklı bir bilişsel etkilerdir kuşkusuz. İmgenin nasıl işlev gördüğünü inceleyebilmek için kendilerine özgü ilkeleri doğrultusunda okumaları gerekir. Ancak imgenin metin gibi okunması konusu da belirsizliklerle yüklüdür.”¹⁶

Herkes imgeleri kendince çözümler. Soulages ‘resim bakan için, bakanın ne olduğuna göre anlam yaratır.’ der. Kişisel tarihle ortak tarihi ekleme biçimimiz bize özgüdür elbette ancak her biri bizim imge yorumumuza katkıda bulunur. imgeyi çözümlenmek, kimi çağlarda birçok kişi tarafından gereksiz bulunmuştur. İmge hazzı ortadan kaldıracağı, imgenin anlaşılmasının da zaten doğal ve kolay olduğu düşünülmüştür. Çünkü özellikle bitkisel imgeler, tanıdığımız varlıklara yakındır. Günümüz kültüründe imge hemen anlaşılır çünkü imgeyi görüp yorumlama alışkanlığımız vardır. Genellikle

¹⁵ Metin Cengiz. İmge Nedir. Şiirden Yayıncılık 1.Basım s7.

¹⁶ Halime Yücel, İmgeden Yoruma. s. 2.

imgede betimlenebilir olanı aramak, imgeyi bir gösterge gibi görmek, imgeyi okunur kılmak eğilimindeyiz. Ama çocukluğunda imgeyle karşılaşmamış insanlar için imgenin anlaşılması böylesine doğal değildir.”¹⁷

demektedir.

Hukukçu Dr. Halil Doğru'nun

“Daha önce de ifade edildiği üzere Spinoza, kendi kendine meydana geldiği düşünülen nefret, öfke, kıskançlık gibi duyguların aslında doğanın zorunluluğundan kaynaklandığını söyler. Bu yüzden Spinoza'ya göre duyguların hepsinin belli nedenleri vardır ve hepsi kendi nedenleriyle anlaşılabilir hale gelir. İmgeler ve duygular, insanın kendisini ve dış dünyayı tanıma aracıdır. İmgeler, dışımızdaki şeylerin zihnimizdeki temsilleridir. Bir şeyle karşılaştığımızda o şeyin duyu organlarımız vasıtasıyla bedenimizde bıraktığı etki zihin tarafından imgeye dönüştürülür ve sonra da zihnimizdeki bu imge o şeyi temsil eder. Spinoza bu yüzden, zihin bedenimizin fikridir der”.¹⁸

şeklindeki tanımı, imgeye bir hukukçunun bakışını gösterir.

Mircea Elidae,

“İmgelerin Sürekliliği. Zaten modern insanın bilinçaltında zengin bir mitolojinin yaşamaya devam ettiği ve bunun ‘bilinçli’ hayatından daha üstün bir manevi kumaştan olduğunu kanıtlamak için derinlik psikolojisinin keşiflerini veya gerçeküstücü otomatik yazı tekniğini devreye sokmanın anlamı yoktur. İmgelerin ve simgelerin güncelliklerini ve gücünü teyit etmek için şairlerden ve bunalım halindeki psikelerden vazgeçilebilir. En silik varoluşlar simgelerle dolup taşmakta, en ‘gerçekçi’ insan imgelerle yaşamaktadır”¹⁹

Diyerek imge hakkındaki görüşlerini somutlaştırmaktadır.

¹⁷ Halime Yücel, İmgeden yoruma s. 73,74.

¹⁸ Halil Doğru, Onurlular, Alçaklar ve Hilekarlar. Hayykitap.1.Baskı 2021 s.75-76.

¹⁹ Mircea Eliade, Simgeler ve İmgeler. s. 25-26.

Sartre ise;

“Tinimizde ‘kaba duyumu’ aşan her şey imgelerden, yani duyumun kendiliğinden yinelenmelerinden kaynaklanır. Böylece, imgenin doğası bile a priori çıkarsanmış oluyor. İç deneyin verilerine bir an bile başvurmuyoruz. İşin en kökeninde bile, imgenin yeniden doğan bir duyumdan, yani sonuçta ‘molekül devinimleri öbeği’ inden başka bir şey olmadığını biliyoruz. Bunu ileri sürmek, imgeyi eylemsiz değişmez olarak koymak ve aynı anda da imgelemi geçersiz kılmaktır.”²⁰”

şeklindeki görüşü ile tartışmaya yön vermiştir.

“Ayrılık Berger’in deyişiyle,

“bir varış halidir. Bu minicik öznel deneyimden yola çıkarak Berger resme dair şöyle bir saptamada bulunur: Resimler tıpkı onun babası öldüğü zaman yaşadığı deneyim gibi, aslında belli bir zamana aittirler. Kuşkusuz bu sebeple tarihsel bir belge niteliği de taşırlar. Belli bir zamanı kuşatırlar. Ama zaman ilerledikçe, ortaya çıktıkları o zamanın ötesine geçerler; imgeler özgürleşir, deneyimlerle birlikte başka kapıları aralarlar ve onları kuşatan zamanın çerçevesinden sıyrılıp algının sonsuz denizinde kımıldamaya başlarlar. Bu anlamda onları ‘arayan’, kendi zamanı ve deneyimi içinden yeniden okumaya teşebbüs eden her ‘bakış’ başlı başına bir deneyim ve imgenin süregelenliğini amaçlayan bir jesttir. İmgelerin, tıpkı öznel deneyimlerde olduğu gibi, toplumsal deneyimler olarak da, doğdukları ve serpildikleri maddi bağlamları vardır şüphesiz. Ancak bu kolektif hafızada yer etmiş imgelerin, maddi bağlamlarına sıkı sıkı ve dural varlıklar oldukları anlamına gelmez.”²¹”

“Bugün var olanı resmetmeye çalışmak umudu teşvik eden bir direniş eylemidir.” diyor Berger bir denemesinde bir diğerinde ise şöyle ekliyor: ‘Direniş eylemi, sadece bize sunulan dünya - resmi- nin saçmalığını kabullenmeyi reddetmek değil, bu resmin geçersizliğini duyurmaktır. Cehennem içeriden geçersiz ilan edildiğinde, cehennemliği son bulur.’”²²

²⁰ Jean Paul Sartre, İmgelem. İthaki Yayınları 1. Baskı. s.27.

²¹ Kollektif Yazar, S. 18.

²² John Berger, Sanatta Direniş. Metis Yayınları I basım. 2017. Arka Kapak Yazısı.

Görüleceği gibi imgenin ne olduğu tartışmasına birçok önemli isim katkıda bulunmuştur. Bu görüşler bir bütün olarak ele alındığında imgenin anlamı otaya çıkmakta ve resim sanatının anlaşılmasında yol göstermektedir.

1. 6. Adaletsizlik

Adaletsizlik, adaletin olmama ve hatta adaletin karşısında olma durumunu ifade etmektedir. Küresel adaletsizlik ise servetin adaletsiz paylaşımından yoksulluk gibi ciddi problemlerin ortaya çıkmasına sebep olur.

Kadınlara, çocuklara, hayvanlara tüm insanlarla, canlılara ve doğaya karşı işlenen suçlarda adalet yerini bulmadıkça adaletsizlikle karşı karşıya olduğunuzu kabul etmemiz gerekir. Adalet, tüm canlıların ve dolayısı ile en başta doğanın korunmasını gerektirir. Bu gerçekleşmediği sürece adaletin sağlanması mümkün olmaz, adaletsizlik doğar ve büyür.

Sanatçılar, yaşanan adaletsizliklere karşı çeşitli imgelerle yapıtlar üreterek ses verirler. Bu ses bazılarının hoşuna gitmez ise doğrudan adaletsizliğin hedefi olurlar. Adaletsizlik, insanın varoluşundan başlayan bir gerçektir. Adalet bu açıdan doğada olan somut bir varlık değildir. Aksine adaletsizlik doğaya hüküm sürmektedir. Adalet, insanı diğer hayvanlardan ayıran özellikler ile adaletsizliği önleyerek gerçekleşen bir hedeftir. Hukuk, adalete varmanın bir aracı, sanat ise bu amaca ulaşmanın kısa yolunu bize gösterip, bizi bu yolun doğru olduğuna inandıran bir yapıdır. Hukuka adaletsizlik bulaştığında tüm idealler ortadan kalkar; adaletsizlik, insanı insan olmaktan çıkartıp ilkelliğe götürür.

1. 7. Hak

Hak kavramı soyut bir kavram olup kavramın anlamı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. İrade ve menfaat teorileri hakkı farklı tanımlamaktadır. Bir kısım görüşe göre ilgisine ait bir irade gücü kendi serbestliğinin sınırlarını hak olarak çizmekte, diğer bir görüş ise hukuk tarafından korunan menfaatin hak olduğunu ileri sürmektedir.

Hak, objektif hukuk teorisi uyarınca hukuka uygunluktur. İnsan hakları, çocuk hakları, kadın hakları, sanatçı hakları, hayvan hakları gibi haklar, güçsüzü koruyanın hukuk olduğunu hatırlamamızı sağlar. Önemli olan hakların koruma altına alınması ve herkese ve her şeye eşit olarak uygulanabilmesidir. Bu da bazı durumlarda pozitif ayrımcılık, yani güçsüz olanı biraz desteklemek olarak ortaya çıkar.

Prof. Dr. Anıl Çeçen İnsan Hakları adlı kitabında;

“Toplumdaki haksızlıkları ve adaletsizlikleri ortadan kaldırmak üzere düşünülmüş olan devlet olgusu yeni adaletsizliklere yol açınca, sivil toplum yolundaki gelişmeler önemli çıkmazlara saplanmış oldu. Devlet toplumun kendi başına varlık olarak gören anlayışın egemen olması halinde insan hakları ve değerleri geri planda kalmakta ve bundan da insan hakları zarar görmektedir. Hak çiğnemeleri ve özgürlüklerin gözardı edilmesinde devlet kavramının yüceltilmesinin neredeyse bir kutsallık kazandırılmasının önemli bir yeri bulunmaktadır.”²³

diyerek, devletin hakların korunmasındaki önemini vurgular. Yönetenlerin hak ihlallerine yol açan uygulamaları toplumlarda derin yaralar açar ve sanatı da etkisi altına alır Sanatçılar ellerindeki sanatın gücünü kullanarak ürettikleri eserleriyle haksızlıklara karşı durmaya çalışırlar.

²³ Prof.Dr. Anıl Çeçen. İnsan Hakları. Gündoğan yayınları.3. basım2000

2. RESİM SANATINDA ADALET İMGESİ KULLANAN RESSAMLAR

2. 1. Pieter BRUGEL, (1525-1569)

Brugel, Rönesans döneminde yaşamış Hollandalı Flaman bir ressamdır. Daha çok peyzaj resimleri ve köy betimlemeleri ile bilirse de etraflıca incelendiğinde Brugel'in de toplumsal olaylardan etkilendiği, adalet imgesine uzak durmadığı görülmektedir. Yaşadığı ülkede politik durum olumsuzlaştıkça bu durum resimlerine de yansımaya başlar.

Körler Kıssası ya da Körlerin Kör Kılavuzu veya Körler Meseli olarak Türkçe 'ye çevrilen orijinal adı, De Parabel der Bilinden olan eserinde, resim her ne kadar dini temellere dayatılsa da tablo Alba Dükü Fernando Alverez de Toledo'nun 1567 yılında oluşturduğu konseyde alınan kararlara karşı bir tepkiyi de yansıtmaktadır. Eserin yapıldığı dönemde, ülkede kötüleşen bir durum söz konusudur. Arka planda bir kilise görünse de resmin tamamen dinsel olarak yorumlanmasına yetmemektedir. Resimde bulunan figürler kör olmalarına rağmen çoğunun gözleri açık olarak çizilip boyanmıştır.

Resim 5: Pieter Bruegel, “Körler Meseli”, 85 cm x 1,54 cm, tuval üzerine yağlı boya tempera, 1568, Museo e Real Bosco di Capodimonte, (leblebitozu.org).

Resimde açıkça fark edilmese de düşmüş olan adamın üzerine, düşmekte olan beyaz başlıklı körün başlığının arka tarafında bir zambak resmedilmiştir. Aşağıdaki ayrıntıda bu görülebilmektedir. Bu figür resimde izleyene açıkça bakan bir figürdür. Gözleri oyulmuş gibidir.

Bruegel'in yaşadığı dönemde siyasal gelişmeler kötüleşmiştir. Ülkede kargaşa hüküm sürmektedir. Sanatçı, "Körler Meseli" eseri ile ülkesindeki bu karmaşa sebebiyle kötümser bir mesaj vermektedir.

"Onun bütün dağları ve kayaları yutup tuvallerin ve panellerin üzerine tükürdüğü ... söyleniyordu."²⁴

Resim 6: Pieter Brueghel, "Körler Meseli", Ayrıntı, (leblebitozu.org).

²⁴ Sanatçılar yaşamları ve eserleri. Alfa Yayınları. 1.basım. 2018 s.082

O zaman baskın olan inanca göre körlük bir tür cezalandırma diye yorumlanmaktaydı. Buna karşın zambak ise saflığı ve kurtuluşun sembolü sayılırdı.

Sanatçının bu tablosunda işlediği konu, ülkedeki kötüleşmeyi ve şiddeti yani adaletsizliği vurgulamaktadır.

Sanatçının, resmindeki “birbirini çukura sürükleyen körler imgesi,” ülkesindeki kargaşayı en etkileyici şekilde anlatmaktadır.

Bruegel 1500’lü yıllarda yaşamış, pek çok eser üretmiş, gelecek kuşaklara rehber olmuştur. Bu sanatçı, adaletsizlik ve hak-hukuk kavramlarından uzak duramamış, yaptığı resimlere adalet imgesine değinmeden edememiştir.

2. 2. Peter Paul RUBENS, (1577- 1640)

Resim 7: Peter Paul Rubens, “Cimon ve Pero”, 155 cm x 190 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1630, Rijksmuseum, Amsterdam, (wga.hu.org).

Kendi halinde bir kumaş tüccarı olan Cimon, bir iftiraya uğrar ve o sıralar sık olarak uygulanan bir ceza olan açlık hücrelerine kapatılır. Bu hücrelerde mahkumlar günlerce aç bırakılıp ölüme terk edilirdi. Cimon'un kızı Pero ise babasını ziyarete gelir. Yeni doğum yapmıştır ve sütü vardır. Babası ile konuşurken ağlayan bebeği susturmak için bir göğsünü açar ve çocuğu emzirmeye başlar. İşte o an aklına babasının hayatını kurtaracak olan fikir gelir. O günden sonra Pero düzenli olarak her gün babasını ziyarete gelir. Aradan epey zaman geçmesine karşın yaşlı adam hala ölmemiştir ve bu durum hapisane yetkililerin de dikkatini çeker. Aradan uzunca bir süre daha geçer ve Cimon hala hayattadır. Bunun üzerine Kral, Simon ve Pero'nun görüşmelerinin gizlice izlenmesini ister.

Gardiyanlardan biri gizlice Cimon ve Pero'nun görüşmesini izler ve gördüklerini de krala anlatır. Duyduklarıyla şaşkına dönen Kral, Pero'nun yaptığı bu fedakarlık karşısında kayıtsız kalamaz ve Simon'un serbest bırakılmasını emreder.

Gardiyanın gördüğü şudur: Pero babasını ziyarete geldiği her gün açlığa mahkum edilen ve yiyecek hiçbir şey verilmeyen babasını tıpkı çocuğunu emzirir gibi emzirmekte ve açlıktan ölmesine mani olmaktadır.

2. 3. Artemisia GENTİLESCHİ, (1593-1623)

Rönesans döneminde ve öncelerinde resim sanatı erkeklerin egemenliğindedir. O dönemlerde kadınlar resim yapmazlardı. Kadınların işi, erken yaşta evlenip çoluk çocuğa karışarak ev işleri ile uğraşmaktır.

Artemisia ise bir ressamın kızıdır ve çok iyi resim yapmaktadır. Sanatçı, alışılmış geleneği bozan bir kadın sanatçıdır. Yaşadığı travmalar ve adaletsizliklerin onda yarattığı adalete olan güvensizliği eserlerine ve seçtiği konulara yansıtan başarılı bir ressamdır.

17 yüzyılda. İtalya'da yaşayan bu kadın sanatçı yaşadığı kişisel travmanın ve skandalın üstesinden gelmekte zorlanmış ve uğradığı adaletsizlikleri aşağıda görülen

Holofernes'i öldüren Yudit (1612-1613) tablosunda olduğu gibi resimlerine yansıtılmıştır.

“Şanlı efendim, bir kadının ne yapabileceğini size göstereceğim”²⁵

Sözü ile bilinen sanatçı bu sözünü tutmuş ve döneminin başarılı ressamı arasında girmeyi başaran tek kadın sanatçı olmuştur.

26

Resim 8: Artemisia Gentileschi, “Yudith Holofernes’in Başını Keserken” 199 x 162 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1612 -21, Galeria değli Uffizi, Floransa, (sanatabaşla.com)

²⁵ Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Alfa Yayınları. I Basım.2018 s.102

²⁶ Sanatçılar Yaşamları ve eserleri.Alfa Yayınları 1.Basım. 2018 s.102

Susie Hodge Sanat adlı kitabında

“Musevi kadın kahraman Judith’ in kendisine tecavüz etmeye çalışan Asurlu tiran Holofernes’in başını kesmesini gösteren bir resim, sanatçının kendi acısının güçlü bir ifadesidir. Bu betimlemenin onun için psikolojik olarak, intikamını alabilmenin bir yolu olduğuna inanılmaktadır.”²⁷

demektedir.

Gentileschi, yapıtlarında yansıttığı kadınların önemine ilişkin konular, feminist sanatçıların ve sanat tarihçilerinin dikkatini çekmiştir. Onların desteği ile adı duyulmaya başlar ve yaşam öyküsü öne çıkar. Yaşadığı tecavüz olayı ve travmalar, mahkeme süreçleri, verilen cezaların yerine getirilmemesi, zorla evlendirilmesi ve yaşadığı adaletsizlikler onun eserlerini etkilemiştir.

Susie Hodge, Sanat- Büyük Sanatçılar ve Eserleri Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey- adlı kitabında ressam hakkında

“17 yüzyılın erkek egemenliğindeki dünyasında kabul gören ilk kadın ressamlardan biri olan Artemisia Gentileschi’ nin güçlü ve tutkulu eserleri, onun dramatik yaşam öyküsünü yansıtır.”²⁸

ifadesi vardır.

Susie Hodge, yine Sanat - Büyük Sanatçılar ve Eserleri Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey adlı kitabında şu görüşlere yer vermiştir.

“Kadın sanatçıların, eğitimlerinde hangi konuları betimleyeceklerinde ve sipariş almakta katı bir şekilde sınırlandırıldıkları bir çağda, Roma doğumlu Gentileschi önemli tarihi ve dini sahneleri resmeden ilk kadındı. Sanatçı Orazio Gentileschi’ nin (1563-1639) kızı olarak doğrudan tuval üzerine resim yapmayı babasının atölyesinde öğrendi. Babasının Manierist üslubundan ve Bronzino’ nun (1494-1556) ve özellikle Caravaggio’ nun çalışmalarından etkilenerek, böylesine erkek egemen bir dünyada karşılaştığı güçlüklerle rağmen kendi güçlü ve ayırt edilir barok tarzını geliştirdi. Yetenekleri dikkate alınmadan sadece bir kadın olduğu için Gentileschi’ nin sanat akademisine girmesine izin verilmedi, bu

²⁷ Susie Hodge, Sanat- Büyük sanatçılar ve eserleri hakkında bilmeniz gereken her şey, İnkilap Kitabevi. S. 69.

²⁸ Susie Hodge, Sanat- Büyük Sanatçılar Ve Eserleri Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey, İnkilap Kitabevi. s. 69.

yüzden babası onu özel olarak eğitmesi için ressam Agostino Tassi' yi (1578-1644) tuttu. 1611 de Tassiona ona tecavüz etti. Babası dava açtı. Tassi tutuklandı., resmen yargılandı ve hiç çekmemiş olduğu bir yıl hapis cezasını aldı. Buna karşılık duruşma sırasında Gentileschi; doğru söyleyip söylemediğinden emin olmak üzere Roma mahkemesi tarafından hem küçük düşürüldü hem de kendisine işkence edildi. Duruşma travmasından bir ay sonra, Orazio onun Floransalı sanatçı Pierantonio Stiattesi'yle evlenmesini sağladı ve çift Floransa'ya taşındı. Gentileschi'nin yaşadıkları ve kadın sanatçılara karşı olan gelenekler çalışmalarını etkiledi; zorluklar içinde güçlerini ortaya koyan mitoloji ya da İncil'den cüretli kadınları konu edindiği güçlü ve canlı resimler üretti. Caravaggio'nun dramatik gerçekçiliği ve chiaroscurosu üzerindeki en kuvvetli etki olarak ortaya çıktı. Onun gibi Gentileschi'nin imgeleri de tutku ve duygularla doludur. Dönemin en saygın sanatçılarıyla arkadaşlıklar kurarak ve aralarında Cosim II de' Medici ve karısının da bulunduğu etkili kişilerin başeni ve korumasını kazanarak büyük bir başarı elde etti. İngiltere Kralı I Charles ona destek veren bir diğer isimdi.

Floransa'nın yanı sıra Roma, Venedik, Napoli ve İngiltere'de çalıştı. Sık sık erkeksi bir yetenek olarak görünen şeye sahip olmakla eleştirildi, sonuç olarak 17. yüzyıl İtalya'sında ciddiye alınan tek kadın sanatçı oldu. Fransa'daki Accademia del Disegno'nun ilk resmi kadın üyesi olarak kabul edildi ve tüm Avrupa'da tanındı. Yine de ölümünden sonra karanlığa gömüldü ve eserleri çoğunlukla babasına ya da diğer sanatçılara atfedildi. Ancak 20. yüzyılın sonlarında ona yönelik ilgi bir kez daha gündeme geldi.”²⁹

Gentileschi, 17. yüzyılın erkek sanatçılarının arasında kendine yer bulabilen hem haksızlığa uğramış hem de güçlü durabilmeyi başarmış bir kadın ressamdır.

Yetenekleri görmezlikten gelinerek, sadece kadın olduğu için sanat akademisine alınmayan Artemisia babasının yardımı ile kendi kendine yetişir.

Davalar sırasında da aşağılanan yine sanatçının kendisi olmuştur. Sanatçı mitolojiden veya dini kaynaklardan seçtiği konularda cesur, renkli ve hareketli resimler yapar.

²⁹ Susie Hodge, Sanat- Büyük Sanatçılar ve Eserleri Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey, İnkilap Kitabevi. s. 69.

Yaptığı resimlerde adaleti sorguladığı ve aradığı hissedilir. Bulunduğu dönemde kadının var olma mücadelesinin adeta bir sembolü haline gelen Artemisia Gentileschi, toplumdaki engellere rağmen var ettiği resimleri ile başarıya ulaşmayı bilmiştir.

Resim 9: Artemisia Gentileschi, “Susanna ve Yaşlılar” 1,7 m x 1,21 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1610, Schloss Wenbenstein, Pommersfelden, (wikipedia.org)

Bu resimde adaleti ararken aşağılanan bir kadın tasvir edilmektedir. Adalet ve hak arama mücadelesinde de bile sanatçı, aşağılanmaktan kurtulamamıştır.

Resim 10: Artemisia Gentileschi, “Joel ve Sisera” 93 cm x 128 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1620, Museum of Fine Arts, Budapeşte, (mfab.hu.com)

Artemisia sadece natüremort eserler çizebilmesi gibi eğitim engelleri yaşamıyordu. Artemisia, yalnız bu engeli aşan ve hatta okuma yazmayı kendi başına sonradan öğrenen bir kadın olmasıyla başarı sağlamamış, çizdiği resimler sonradan çok etkili bulunmuştur.. Kadın modellerin yasak olduğu dönemde Artemisia, model olarak kendisini kullanmış, mitoloji ve insan motifli dini konuları çıplak modellerle işlemiştir.

Sanatçının hazin hikayesi şöyledir:

16 yaşındayken resimde iyi bir noktaya gelerek babasının resim siparişlerini tamamlayan Artemisia, babası tarafından perspektif dersleri alması için Tassi adındaki İtalyan ressamın yanına gönderilir. Artemisia bu dersler sırasında 19 yaşındayken Tassi'nin tecavüzüne uğrar. Babası Tassi'yi mahkemeye verir. Mahkeme, önce bekar ve hafif bir kadın olarak sunulan Artemisia'yı erkekleri baştan çıkardığı gerekçesiyle suçlar, sonra Tassi'nin itirafı üzerine hakim Tassi'nin suçlu olduğuna karar verir.

İlerici ve dışavurumcu ressamlardan biri olarak kabul edilen Artemisia, resimlerindeki şiddet sahneleri sebebiyle sıkça eleştirilirken, yaşadığı tecavüz ve duygu durumunu eserlerine yansıtmıştır. Resimlerinde kadın karakterlerini bilinen kadın

olgusunun tam aksinde çizmiş ve acımasız, sert, kararlı ve de boyun eğmeyen yönlerine ağırlık vermiştir. Bunlar aynı zamanda popüler olan Artemisia için geçerli sıfatlar olsa da Artemisia' nın resimlerinin genelinde, onun kadınsı saflığına da tanık oluruz.

Yaşadığı dönemdeki ataerkil yapıyı reddeden Artemisia, kadının güçlü yönünü öne çıkarmaya çalışmıştır.

2. 4. Nicolas POUSSİN, (1594-1665)

Poussin XVII yüzyılın ünlü Fransız ressamlarından. Bütün modern ressamlar arasında en kusursuz ressam olarak bilinir. Germanius'un ölümü tablosunu kardinalin sipariş vermesi üzerine yapmıştır.

Konuyu kendi seçmiştir. Bir Roma generali ölüm döşeginde kahraman olarak tasvir edilmiştir. Sanatçı, trajik bir olaya soylu bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Savaş adalet barındırmamaktadır.

Sanatçı Paris'te yaşamasına rağmen birkaç kez Roma'ya gitme teşebbüsünde bulunmuştur. O dönemlerde pek çok sanatçının da hayali olan Roma'ya gitme arzusunu gerçekleştiren sanatçı ömrünün sonuna kadar orada yaşamıştır.

Zorluklarla geçen yaşamı aldığı bu siparişle değişmeye başlar. İtibarlı işler almaya başlar.

Dini temalar ve mitolojik konular onun resim konularını oluşturur. Eski Atina'da haksız yere idam edilen cesur devlet adamlarını ölümlerini tasvir eden resimleri bulunmaktadır.

30

Resim 11: Nicolas Poussin, “Germanicus'un Ölümü” 148 cm x 198cm, tuval üzerine yağlı boya, 1627, Institute of Arts, Minneapolis, (wikipedi.org)

“Germanicus’un Ölümü (1627) Poussin’in büyük tarih resmi, onun ahlaki ilkelerine şekil verir. Etrafı keder ve sevgi ifade eden eden figürlerle sarılı Germanicus ölümü stoacı metanetle karşılar.”³¹

³⁰ Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Anonim. Alfa Yayınları 3441 1.Basım 2018 s.105

³¹ Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Anonim. Alfa Yayınları 3441 1.Basım 2018 s.106

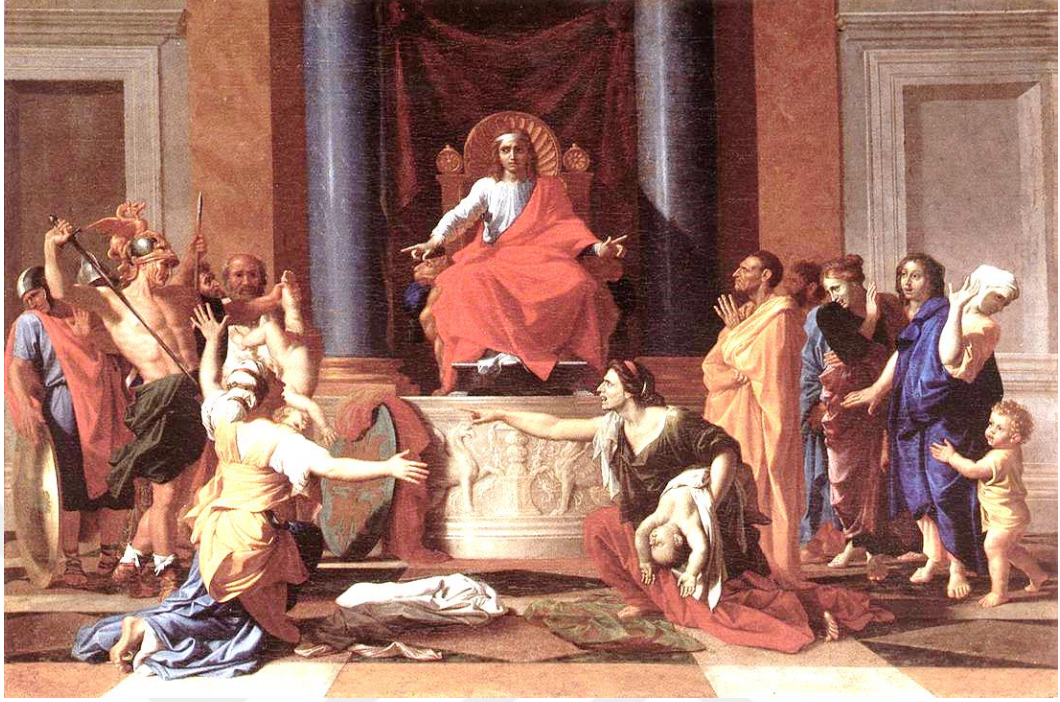

32

Resim 12: Nicolas Poussin, “Aziz Erasmus’un Şehit Edilmesi” 320 cm x 186 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1628, Pinocoteca, Vatikan, (wikipedi.org)

Resimde, bir cellat, puta tapmayı reddettiği için öldürülen Erasmus’un bağırsaklarını çekip çıkarmaktadır. Puta tapmayı reddeden bir azizin böyle acımasız bir davranışa maruz bırakılması sanatçıyı rahatsız ettiğinden bu resmi yapmıştır.

³²Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Anonim. Alfa Yayınları 3441 1.Basım 2018 s.106

Resim 13: Nicolas Poussin, “Süleyman’ın Mahkemesi” 101 cm x 150 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1649, Louvre Müzesi, Paris, (wga.hu.org)

Tevrat’a göre Sultan Süleyman hakkın temsilcisidir. Hükümranlığı yanında Manevi Sultanlık da onun elindedir, adil biri olduğu bilinmektedir.

Nicolas Poussin, ünlü tablosunda bu hikâyeden esinlenmiştir. Resimdeki konu adaletin sağlanmasına ilişkindir. Resimde solda görünen çocuk için iki kadın sahiplik iddiasında bulunmaktadır. Olay Süleyman’ın önüne getirilir. Süleyman, gerçeği ortaya çıkarmak için bir askerden kılıcı ile çocuğu ikiye bölmesini ister. Süleyman’ın elleri, iki taraf arasında adil bir karar vermek üzere hakem durumunda olduğunu betimlemektedir. Sol tarafta gerçek anne, askerden Kral’ın talimatlarını uygulamamasını ve bebeği bağışlamasını istemektedir. Sol elini kaldırmıştır. Sağdaki sahte anne ise sağ elini kaldırmıştır ve yüzünde nefret dolu bir ifade bulunmaktadır. Süleyman, kadınların verdiği tepkilerden gerçek anneyi tespit etmiştir.

Sanatçı, kutsal kitaplardan gelen bu adaletli tutumu resmetmeyi tercih ederek adalet imgesini eserine taşımıştır.

2. 5. Diego VELAZQUEZ, (1599-1660)

Resim 14: Diego Velazquez, “Breda’nın Teslim Olması”, 3,07 m x 3,67 m, tuval üzerine yağlı boya, 1634-35, Prado Müzesi, Madrid, (khanacademy.com).

Breda’nın teslim olmasını anlatan bu tabloda bir savaş hikayesi vardır. Felemenklerin Breda şehrini İspanyollara teslim etmesini betimleyen bu resimde, neden adalet imgesi aranıyor dersek şunu söylemek mümkündür: Bir savaş vardır. Hollandalılar, bir kentin yönetimini İspanyollara bırakmak zorunda kalmışlardır.

İspanyol General savaştığı düşmanından kentin anahtarını alırken, elini anahtarı teslim eden komutanın omuzuna koyarak onun üzüntüsünü bir nebze hafifletmeye çalışır. Bu insani hareketle İspanyol komutanı, hem askeri bakımdan yüceltilmekte hem de inceliği ve iyi kalpliliği ön plana çıkarılmak istenmektedir. Velazquez, kentin yangın yerine döndüğünü belirten dumanlara rağmen tabloda savaşın zalim yüzünü göstermektense iyi olanı öne çıkarmak istemiştir. Ressam savaşa duyarsız kalamamıştır.

2. 6. Rembrandt Harmenszoon VAN RİJN, (1606-1669)

Rembrant Van Rijn 1606- 1669 tarihleri arasında yaşamış olan Hollandalı ressam ve baskı ustasıdır. Barok dönemin Avrupa ve Hollanda’da bilinen en ünlü sanatçılarından biridir. Işığın ve gölgelerin ressamı olarak da anılır. Yaşadığı dönem, Hollanda’nın altın çağıdır diyebiliriz.

Resim 15: Rembrandt Harmenszoon Van Rijn, “Banyosunda Betşeba”, 142 cm x 142 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1654, Louvre Müzesi, Paris, (Wikipedia.org).

Rembrandt, bu eserinde Betşeba’yı banyo yaparken resmeder. Betşeba Davut’un ordusunun generallerinden Uriya'nın karısıdır. Davut, Betşeba'yı gördüğünde onu arzulamış ve onu elde etmek için Betşeba’ nın kocası Uriya’ya kanlı bir savaşta ön saflarda görev verir. İsteddiği olur ve Uriya savaşta ölür. Onun ölümünden sonra Davud, hamile bıraktığı Betşeba'yı karısı yapar. Betşeba'nın Davud'dan olan çocuğu doğumundan birkaç gün sonra ölür. Hristiyanlıkta bu ölümün Davud'a verilmiş bir ceza olduğuna inanılır.

Resimde kadın bir kurban gibidir. Elinde Davut’un onu odasına çağırın mektubu vardır. Düşünceli ve kederlidir. Kadın hem kocasını kaybetmiş hem de Davut’un karısı

olmak zorunda kalmıştır. Betşeba'nın mektuba olan tepkisi yüzüne yansımaktadır. Kaderine razı kalmak zorunda bırakılmıştır.

Eser, hâkim kişinin adaletsizliğine uğramış bir kadınla ilgilidir. Yani ressam bu hikayedeki adaletsizliğe sanatını kullanarak değinmiştir.

Resim 16: Rembrandt Harmenszoon Van Rijn, “Batavionların Claudius Civilis Başkanlığında Anlaşmalar”, 196 cm x 309 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1662, National Museum, Stockholm, (Wikipedia.org).

Claudius Civilis' in Komplosu, Hollandalı ressam Rembrand'ın yağlı boya tablosudur. İspanya'ya karşı Felemenk ayaklanmasının bir alegorisi olan Claudius Civilis'in Komplosu adlı resmi, Bataviler'in (Hollandalıların eski halkı) Roma işgaline karşı ayaklanmasını tasvir eder. Liderleri Rembrand'ın kompozisyonuna egemen olan tek gözlü Claudius'tur.

Bu eserde de ayaklanmalar, işgaller imge olarak öne çıkmaktadır ki bu olaylar adalet, özgürlük ve yaşam hakları ile doğrudan ilgilidir. Roma işgaline karşı bir hak arayışı söz konusudur. Bu tablo bir belediye siparişidir.

³³ Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Anonim. Alfa Yayınları 3441 1.Basım 2018 s.128-129

2. 7. William HOGARTH, (1697-1764)

Yeni bir resim tipinin- modern ahlak konusu- mucidi olan Hogarth, yalnızca keskin bir gözlemci, çağdaş toplum eleştirmeni olmakla kalmamış Britanya sanatının statüsünü yükseltmeye de aktif bir biçimde çalışmıştır.

“Konularımı bir drama yazarı gibi ele almaya çalıştım.: Benim resmim benim sahnemdir, erkekler ve kadınlar benim oyuncularımdır.”³⁴

“Hogart

“Fransa’da Calais’in taslağını çizerken casusluktan tutuklanmıştır. İntikam olarak, Ey Eski İngiltere’nin Bifteği ni yapar.”³⁵

Resim 17: William Hogarth, “Calais Kapısı”, 80 cm x 96 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1748, Tate Britain, London, (tate.org).

³⁴ Anonim. Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Alfa Yayınları 2018,1. Basım s.157.

³⁵ Anonim. Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Alfa yayınları 2018,.Basım s.159.

Resim 18: William Hogarth, “Calais Kapısı” Ayrıntı, (tate.org).

Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri adlı kitapta sanatçı için:

“Hogarth toplumsal reformu teşvik etmek adaletsizliği ve kent yoksulluğunu gidermek istiyordu.”³⁶

denmektedir.

Hogarth, sınıfsal sorunlarla da ilgilenmiştir. Parasal ilişkilere yaslanan evlilikler ve bu evliliklerin kaçınılmaz acı sonları onun resimlerine konu olmuştur. Bu resimlerde adalet imgesi daima rol oynamıştır. Resimleri diziler halindedir. Toplumsal kabullere sert eleştirileri vardır. Züppeliği ve bencilliği devamlı eleştirmiştir. Bir sanatçı olarak tutuklanmış olması kendisinin de uğradığı haksızlıklardan biridir.

³⁶Anonim. Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri, Alfa yayınları 1. Basım 2018, s.157.

2. 8. Giam Bettino CIGNAROLÌ, (1706- 1770).

Resim 19: Giam Bettino Cignaroli, “Sokrates’in Ölümü”, 2,02 m x 2,71m, tuval üzerine yağlı boya, 1762, Szepmuveszeti, Budapeşte, (Wga.hu.org).

Cignaroli, 1706 yılında İtalya'nın Verona kentinde dünyaya gelmiştir. Sokrates'in Ölümünü ilk kez İtalyan ressam Giam Bettino Cignaroli tarafından 1759 yılında resmedilmiştir. Kendisi sanatçı bir aileden gelmektedir. Yaptığı tabloda Sokrates baldıran zehrini içmiş ve ölmüştür. Etrafındaki insanlar acı içindedirler. Adil olmayan karar nedeni ile yaşamını yitiren düşünürün katli sanatçıyı ilgilendirmiş onun imge alanına girmiş ve bu konuda eser üretmesini sağlamıştır.

2. 9. Sir Joshua REYNOLD, (1723 – 1792)

Resim 20: Sir Joshua Reynold,“Adalet” 23,2 cm x 83,8 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1780, Özel Koleksiyon, (wahooart.com).

Sir Joshua Reynolds, üç boyutlu olarak tasvir edilen adalet heykellerini tuval üzerine taşımıştır. Reynolds, bu resmiyle adalet imgesini bir sembol olmaktan çıkarmak, bir ideal haline getirmek istemiştir.

Sanatçı böylelikle adalet imgesinden uzak duramayan ressamlar arasında yerini almıştır.

2. 10. Francisco de GOYA, (1746-1828)

Zamanının önemli İspanyol sanatçılarından. (XVIII VE XIX yy). Napolyon İspanya'yı işgal ettiğinde İspanya'da büyük acılar yaşanır. İspanya'da yaşanan kargaşayı ve adaletsizliği resimlerine yansıtan bir sanatçıdır. Yaşananlardan çok etkilenir ve kendisi de acı çeker. Yaşamın karanlık ve acı veren yanlarını resimlendirmekten kendini alıkoyamaz.

Goya yeteneği ile sarayın da dikkatini çekmiş ve uzun yıllar saray ressamlığı yapmıştır. Aşağıda görünen 2 Mayıs 1808 adlı eserini yaptığı sırada da saray ressamıdır.

37

Resim 21: Francisco de Goya, “3 Mayıs”, 268 cm x 347 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1814, Museo Del Prado, Madrid, İspanya

³⁷ Susie Hodge. Goya İş Bankası Kültür Yayınları.1.Baskı. 2022. s.234

“2.Mayıs 1808 memluklarla isyancılar arasındaki, kanlı çatışmayı çılgın bir arbede şeklinde gösterirken 3 Mayıs 1808’de ertesi gün gerçekleştirilen idamlar konu edinilmiştir. Kara bir gökyüzü altında Fransız askerleri Madrit sokaklarında toplanmış vatandaşlara yakın mesafeden ateş açmaktadır. Tek ışık kaynağı olan fener, kanlar içindeki cesetleri vurgulayarak sahnenin etkisini artırırken merkezdeki, kendisini ülkesi için feda eden zavallı adamı göz kamaştırıcı şekilde aydınlatmaktadır.”³⁸

Goya ilk başta Fransızlar hakkında kararsız kalmıştır. Ne de olsa liberaldir. Fransız devriminin altında yatan birçok görüşü onaylıyor olması gerekmesine rağmen öyle olmamıştır.

3 Mayıs tablosu, beklenen aydınlanmanın askeri baskıya dönüşmesini Goya’nın gözünden anlatır. Aydınlanma Fransa’dan başlayarak tüm Avrupa’ya yayılırken, Goya’nın aydınlanmaya inancı kaybolmuştur. Ona göre aydınlanmanın Madrid’e getirdiği tek şey, insanoğlunun vahşetini daha berrak gösteren fenerdir.

Tabloda kurşuna dizilen esirler, 14-15 kişilik gruplar halinde kışlalardan getirilmiştir. Goya, idam mangasının esirlere çok yakından ateş ettiğini gösterir. Cesetler, günlerce açıkta çürümeye terk edildikten sonra toplu mezarlara gömülür.

İnsanların katledilişini görselleştiren Goya, bu tabloda geçmişteki resim geleneklerinden kopmuş, fırça darbeleriyle değil, renkler, kompozisyon biçimi ile korkutucu detaylarla ne kadar özgür olduğunu da kanıtlamıştır.

Fransızların Madrid’de işgali sürdükçe Goya katliam için bir şey yapamaz ama gizliden gizliye kendi savaş kayıtlarını tutar. Bunlar, “savaşın yıkımları” adını verdiği bir dizi gravürden oluşur. Gravürleri Goya yaşarken hiç basılmamıştır.

Ressam olarak savaşa tanık olur ve kendisini de kurban gibi hisseder. Adaletsizlik ve zulüm imgesi onu sarıp sarmalamıştı ve o bundan kurtulamıyordu.

³⁸ Susie Hodge Goya 500 Görsel Eşliğinde Yaşamı ve Eserleri. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 1. Basım 2022. s.234.

Aydınlanma dönemi başlamıştır. Aydınlanma Fransa'dan başlayarak tüm Avrupa'ya yayılmaktadır. Sanatçı 1777 tarihinden itibaren belirsiz bir hastalığa yakalanır. Bu hastalık onu çok yıpratır.

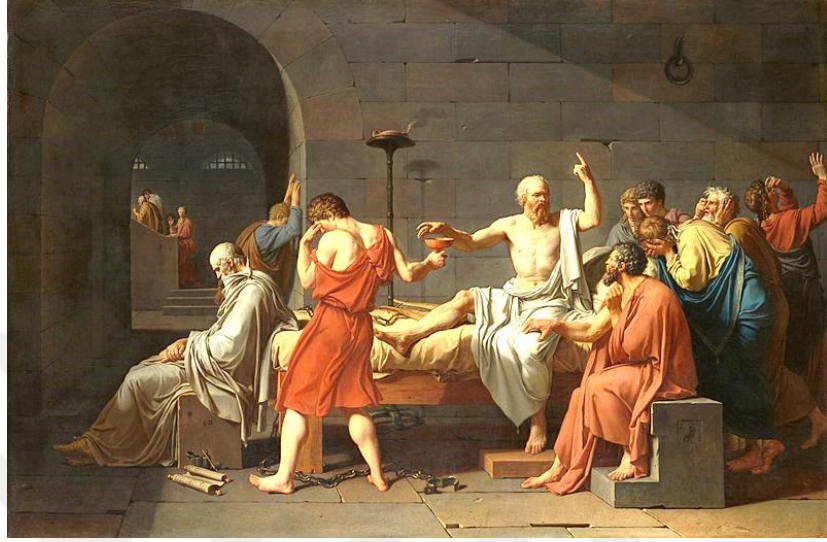
39

Resim 22: Francisco de Goya, “Çare Yok”, 14,1 cm x 16,8 cm, Aside yedirme, 1810-11, Metropolitan Museum of Art, Newyork

Goya, felaketler serisine ait bu gravüründe savaşın duygusal ve ahlaki değerleri nasıl yok ettiğini vurgulayarak adalette olan yoksunluğun boyutlarına dikkat çekmektedir. İmge, adaletsizlik üzerine kuruludur. Fransız askerlerinin halkı infaz ederken gösteren bu gravür çalışmasında 3.Mayıs 1808 tablosundaki bazı benzer unsurlar açıkça görünmektedir.

³⁹ Susie Hodge Goya 500 Görsel Eşliğinde Yaşamı ve Eserleri. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 1. Basım 2022. s.235.

2. 11. Jacques-Louis DAVID, (1748-1825)

Resim 23: Jacques Louis David, “Sokrates’in Ölümü”, 1,3 m x 1,96 m, tuval üzerine yağlı boya, 1787, Metropolitan Museum of Art, Newyork, (Wikipedia.org).

Resim 24: Jean François Pierre Peyron, “Sokrates’in Ölümü” 98 cm x 133 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1787, Statensmuseum for Kunst, Copenhagen, Denmark, (es.artsdor.com)

Sokrates (MÖ 469), Antik Yunan filozofudur. Yaşamı boyunca belirli bir akıma veya felsefi öğretiye bağlı kalmamıştır. Dönemin felsefecilerinden farklı olarak, öğrencilerine uzun söylevler çekmek yerine diyalog tarzını benimsemiş, öğrencilerinden herhangi bir ücret talep etmemiştir. Sokrates, yazıya bir araç olarak güvenmediğinden yazılı herhangi bir metin bırakmamıştır.

Sokrates hakkındaki bilgilerin tümü öğrencileri Ksenophon, Platon ve Sokrates'in ölümünden 15 yıl sonra dünyaya gelen Aristoteles aracılığıyla günümüze gelmiştir. Günümüzde en bilinen metin Platon'un diyalog türünde kaleme aldığı "Sokrates'in Savunması" adlı eseridir.

Sokrates, polis (şehir devleti) inandığı tanrılara inanmadığı, polis inandığı tanrılardan farklı tanrılar ürettiği ve gençleri yoldan çıkardığı gerekçeleriyle, MÖ. 399 yılında yargılanmıştır. Sokrat, savunmasını kendi yapmak istediğini belirterek yakınlarının avukat tayin etme teklifini kabul etmemiştir.

Yargılama sürecinde ilk oylamada mahkûm edilmesine yetecek kadar oy almamakla birlikte suçlu bulunmuştur.

Sokrates'in savunması sırasında söyledikleri, yargıçlara kafa tutma olarak yorumlanmış ve oyçokluğuyla idama mahkûm edilmiştir. Sokrates, inandıklarından vazgeçmemiş ve suçlu olduğunu kabul etmektense baldıran zehrini içmeyi tercih etmiştir.

Fransız ressam Jacques Louis David, Sokrates'in Ölümü tablosunu yaparken adalet imgesi onun ruhuna hakim olmuştur.

David, Sokrates'in Ölümü adlı yapıtını 1787 yılında tuval üzerine yağlı boya ile yapmıştır. Resim günümüzde Amerika'nın New York kenti Metropolitan Museum' da sergilenmektedir.

Sokrat baldıran zehrini içerken," Artık ayrılma vakti geldi çattı, ben ölmeye, sizler de yaşamlarınızı sürdürmeye gidiyorsunuz. Hangisinin daha iyi olduğunu sadece tanrı bilebilir" demiştir.

Sokrates'in ölümünü resmetmek, sanatçılar arasında yaygın hale gelmiştir. İlk olarak İtalyan ressam Giambettino Cignaroli tarafından 1759 yılında resmedilmiştir.

1762 yılında Joseph de Saint Quentin de Sokrates'in ölümünü resmetmiştir. Sokrates'in Ölümü konusunun kullanıldığı eserlerin en popülerleri olan (Sokrates'in Ölümü) 1787 yılında Fransız ressam Jacques Louis David tarafından ve yine aynı yıl, 1787 yılında, Jean-François Pierre Peyron tarafından da resmedilmiştir.

Tüm bu sanatçıların kendilerini adalet imgesinden soyutlayamadıklarını kabul etmek gerekmektedir.

2. 12. Eugene DELACROIX, (1798 – 1863)

Resim eğitimine erken yaşlarda başlayan Eugene De Lacroix, yaptığı eserler sebebiyle olumsuz tepkiler almış olsa da daha sonraları aydın ve güçlü bir kesim tarafından kabul görülerek savunulmuştur.

Fransızların Cezayir'i işgal ettiği dönemde diplomatik bir görevle Yemen'e giden Delarois'nın isteği, uygar yaşamından kaçarak ilkel yaşamları tanımak ve resimlemek olmuştur.

Ressam 1833-1861 arasında Paris'te sağlıksız koşullarda çalışmaktan ötürü hastalanmış ve 1863 yılında 65 yaşında iken ölmüştür.

Sanatçının "Sakız Adası'nda Katliam" (1824)adlı tablosu çok ünlüdür. Bu tabloda Sakız Adası'nda bir halkın katliam yaptığı, diğer halkın ise katliama uğradığı betimlenmektedir. Tablonun yapıldığı sıralarda Türklere karşı bağımsızlık savaşı veren Yunanlılara sempati duyulmaktadır. Romantik dönemin ileri gelen ressamı olan Delacroix, Fransızların bu temaya çok ilgi göstereceklerini düşünerek bu eserini üretir. Tablo devlet tarafından satın alınır.

Tabloda katliam yapan kişilerden çok acı çeken insanlar izlenmektedir. Eserde en etkileyici figür, at üzerinde görünen Türk askeridir.

Eserde, yine savaş, acı, adaletsizlik kavramları inkar edilemeyecek kadar ön plana çıkmaktadır.

Resim 25: Eugene Delacroix, “ Sakız Adası Katliamı”, 4,19 m x 3,54 m, tuval üzerine yağlı boya, 1824, Louvre Müzesi, Paris, (Wikipedia.org)

Sanatçının aşağıda görülen “ Halka Yol Gösteren Özgürlük “ adlı tablosu en önemli eserlerinden biridir.

Resim 26: Eugene Delacroix, “Halka Yol Gösteren Özgürlük”, 2,6 m x 3,25 m, tuval üzerine yağlı boya, 1830, Louvre Müzesi, Paris, (Wikipedia.org).

Delacroix, bu resmi 1830 yılının sonbaharında yapmış ve eser Mayıs 1831’de sergilenmiştir. Kral, resimde kendisini tahta getiren Temmuz Devrimi’ni ve devrimi yapan halkı resmettiğinden resmin Lüksemburg Sarayı’nda sergilenmesini uygun görmüştür.

Ancak, politik mesaj ve kışkırtıcılık özelliği yakıştırılan bu tablo yalnızca birkaç ay saray müzesinde kalabilmiştir. Kral Louis Philippe devrilip III. Napolyon başkan seçildiğinde, “Halka Yol Gösteren Özgürlük” yeniden ortaya çıkarılmış ve Louvre’ da sergilenmeye başlanmıştır.

New York'taki Özgürlük Anıtının Delacroix' in tablosundaki kadın örnek alınarak yapıldığı söylenir.

Tablo özgürlük imgesi ile yapılmıştır, tabloda kadının başında bulunan başlık, bir Frig başlığıdır. Frigler İç Batı Anadolu'da yaşayan bir halktır. Frig başlığı kırmızı renkli, tepesi öne kıvrılan yumuşak koni biçiminde bir başlıktır. Antik çağda Frigya yerlilerince kullanılan bu başlık, zamanla bağımsızlık ve özgürlük savaşlarının simgesi olmuştur ki Delacroix, tablosunda bu başlığa yer vermiştir. Özgürlük imgesi ile özgürlük simgesinin bir arada olması, tablonun adalet imgesini güçlendirmektedir.

Resim 27: Frig Başlığı, (Wikipedia.org).

Resim 28: Eugene Delacroix, "Halka Yol Gösteren Özgürlük", Ayrıntı, (Wikipedia.org).

2.13. Honore DAUMIER, (1808-1879)

Daumier, Marsilya doğumlu bir Fransız sanatçısıdır. Babası bir cam ustasıdır ve edebiyata tutkun biridir. 1814'te ailece Paris'e taşınmışlardır. Daumier' in sanata yönelmesinin babasının cam ustası olmasından ve edebiyata olan merakından kaynaklandığı sanılmaktadır. Sanatçı hiçbir zaman varlıklı olmamıştır.

Daumier, baskı resimleri ile bilinir. Bu baskı resimlerinde çok fazla adli ve yargı sistemi elemanlarını konu edinmiştir. Mahkeme salonları, avukatlar ve yargıçlar sanatçının çokça kullandığı mekânsal alanlar ve meslek gruplarıdır. Daumier, halkın cesur yönlerini hissederek sanatı ile bunu duyurmak isteyen bir ressam olmuştur. Tablolarının en geçerli konuları mahkemeler, sokaklar ve halk insanlarıdır.

Yargıç ve avukatlar ile yargılanan ve yargılayanlar da çok kullandığı öğelerdir. Halktan düz insanlar ve sokaklar hep ilgi alanındadır. Zamanın önünde yaşamış bir sanatçı olup döneminin gerçekçi ressamlarından. Taş baskı ve yağlı boya resimleri vardır. Eserlerinin değerleri çok sonraları anlaşılmış

40

Resim 29: Honore Daumier, “Göçmenler”, 1848.-49 .15 cm x 30 cm, t.ü.y.b.1848-49

⁴⁰ I Maestri Del Colore Daumier Proprieta E Artistica Rizervata. Copyright 1966 Fratelli Fabbri Editori, Milano

Göçmenler adlı yapıtı

“1848 yılında Fransa’dan uzaklaşmak zorunda kalan devrimcilerden esinlenerek yapılmıştır. Kaçakların görüntüsü sade, bir o denli dokunaklıdır.”⁴¹

Fransa’da 1848 devriminde yaşanan ekonomik kriz nedeniyle, işçiler, burjuvalar tüm Paris halkı krallığa karşı ayaklanmıştır. Şiddetli çatışmalar ve çarpışmalar elbette sıkıntılı günler yaşanmasına neden olmuştur. Sanatçı, bu günlerin yaşattığı acılara duyarsız kalamamış ve bu dönemi yansıtmayı başarmıştır.

Sanatçı hukuk, adalet, savunma ve karar makamlarını çokça resmetmiş ve bu konularda değişik teknikler kullanarak çok fazla eser üretmiştir. Sanatçı, içindeki adalet imgesi ile yargı ve yargının iddia, savunma, karar verme ayakları, mahkeme koridorları ve oralarda yaşananları betimlemekten hiç vazgeçmemiştir.

Adalet konusunu işleyen sanatçıların az olmasına karşın Daumier eserleri aracılığıyla, insanları adalet kavramının içine alarak izleyeni adaleti irdelemeye yöneltmiştir.

Daumier, aşağıda görünen resminde bir mahkeme salonunu betimlenmiştir. Tabloya bakıldığında bir avukatın ateşli bir şekilde savunma yaptığı görünmektedir. Arkada bu duruşmayı izleyen insanlar vardır.

İşlenen konu, tabloya bakanlara yine buram buram adalet imgesi sunmaktadır.

Adliyeler, duruşma salonları, savunma yapan avukatlar ve görmediğimiz ama varlığını hissettiğimiz karar makamını temsil eden hakimler, adalete ulaşmak için kurgulanmış mekanlar ve kamu görevi yapan kişiler, merakla adalete uygun kararın verilmesini bekleyen bireyler adalet imgesinin parçalarıdır.

⁴¹Fratelli Fabbri I Maestri Del Colore Daumier. Resim.II

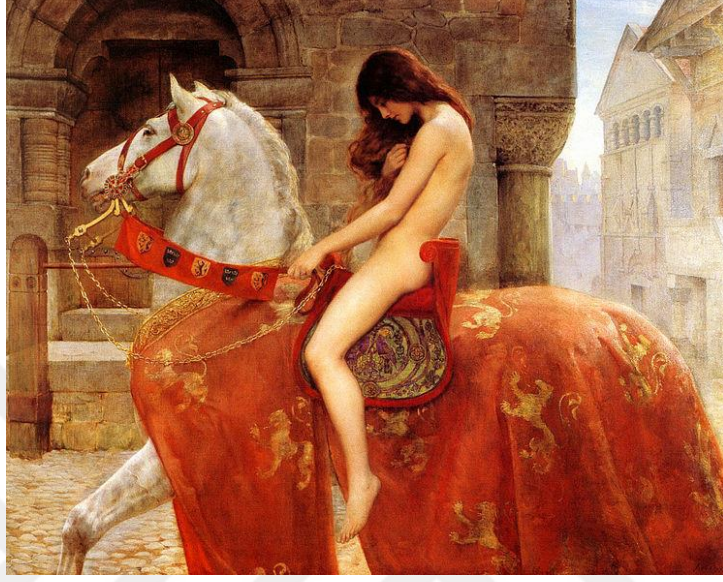

Resim 30: Honore Daumier. Daumier Drawings..”The Speech for. The Defanse” Savunma Konuşması,,260 cm x 430, tuval üzerine karışık teknik, 1878, Resim 95.s 197.

19. yüzyıl Fransa’sının en büyük ressamlarından kabul edilse de Daumier’in resimleri yaşadığı dönemde istediği değeri görememiştir. Ressam olmasının yanında heykeltıraş, karikatürist ve baskı resim sanatçısı olarak tanınan sanatçı karikatürleri ile de hukuk ve savunma alanında da fazlaca eser üretmiştir.

⁴² Honore Daumier. Daumier Drawings. By.Colta Ives, Margret Stuffmann,and Martin Sonnabend.Copyright 1992 by The Metropolitan MUSEUM OF Art, New York. And the Stadtriishe,Galeri, Frankfurt.

2. 14. John COLHIER, (1850-1934)

Resim 31: John Collier, “Hanım Godiva”, 1,42 m x 1,83 m, tuval üzerine yağlı boya, 1897, Herbert Sanat Galerisi Müzesi, İngiltere, (Wikipedia.org).

XI. yüzyılda İngiltere'nin lordlarından olan Leofric, kentin ekonomisini düzeltmek için vergilerin miktarını artırır. Halk bu vergilerin altında ezilmeye başlar ve itirazların ardı arkası kesilmez. Duruma kayıtsız kalamayan lordun karısı Lady Godiva kocasından vergileri düşürmesini ister. Lord Leofric bunu kabul etmez. Godiva' nın ısrarı devam edince karısından sokakta çırılçıplak dolaşması karşılığında vergileri düşüreceğini söyler. Lady Godiva' nın ve dönemin muhafazakâr bir yapıya sahip olması nedeniyle Leofric, eşinin bu teklifi kabul etmeyeceğini düşünmektedir.

Hıristiyanlıkta çıplak gezmenin büyük günah olduğu, erkeklerin ise çıplak kadına bakınca cehenneme gideceğine dair yaygın bir inanç vardır. Lady Godiva ise beklenmeyeni yaparak atın üstünde, uzun saçlarını açarak bütün şehri dolaşır. Bu esnada halk, Lady Godiva' nın kutsal amacına saygı duyarak evlerine girip kapıları, pencereleri kapatır. Gizlice Lady Godiva' ya bakan tek kişi ise kör olur.

Bu hikâyede ve sanatçının bu öyküye yaslanan tablosunda da adalet imgesi ön plana çıkar. Sanat yine adaletin peşindedir.

2. 15. Ben SHAHN, (1878-1969)

Ben Shahn, Litvanya kökenli Amerikalı bir sanatçıdır. Sosyal gerçekçilik çalışmaları, solcu siyasi görüşleriyle bilinir. İnsanlık tarihinin işlenmiş en acımasız adaletsizliğine uğrayan iki İtalyan devrimcinin haksız yere idam edilmelerine sessiz kalamayan bir sanatçıdır.

Resim 32: Ben Shahn “Sacco ve Vanzetti”, 26, 7 cm x 37,1 cm, ahşap üzerine guaj boya, 1931 – 32, The Museum of Modern Art, Newyork, (khanacademy.com).

Sanatçı, suskun kalmanın utancını yaşamak istemez ve bu iki masum insanın hikayesini sanatıyla duyurmaya ve adalet imgesini hayata geçirmeye karar vererek Sacco ve Vanzetti’ yi resmeder.

Tabloda bu iki masum genç, zincirlenmiş olarak mahkeme salonunda betimlenmiştir. Başarısız bir soygun sonrası soygunla hiçbir ilgisi olmayan iki İtalyan

devrimci haksız yere tutuklanır. Sacco ile Vanzetti' nin idama giden yolu da burada başlar.

İdeolojik ve politik olduğu bilinen dava sürecinde Sacco-Vanzetti, adil olmayan bir şekilde yargılanırlar ve bu iki İtalyan gence idam cezası verilir. Karar çok fazla tepkiyle karşılanır. Fransa ve İtalya'da on binlerce insan sokağa çıkar. Kararın temyiz edilmesi için imza kampanyası başlatılır. Siyasetçiler, bilim adamları ve sanatçıların da katıldığı milyonlarca kişi bu kampanyaya imza verir. İdamın infazını engellemek için New York'ta yüzbinlerce işçi greve katılır, aydınlar devreye girer; Paris, Londra, Belfast, Moskova, Berlin, Viyana, Budapeşte, Bükreş, Roma, Madrid yanı sıra Norveç, İsveç, Danimarka, İsviçre, Hollanda, Japonya, Çin, Kuzey ve Güney Afrika, Meksika, Güney Amerika'da yürüyüşler gerçekleştirilir ama hiçbiri fayda etmez; bu iki güzel insan 22 Ağustos 1927'de idam edilirler.

Ben Shahn, aşağıdaki tablosunda idam edilen suçsuz iki İtalyan'ın ölümlerine neden olan sözde adaleti, tecelli etmek görevi bulunan yargı üyelerini de resme dahil eder. Ancak tabutun başında duran bu kişilerin ellerinde bulunan çiçekler, kararlarının yanlış olduğunu seyirciye hissettirir gibidirler. Oysa bu olay Amerikan adalet sisteminin bir ayıbıdır. Göçmen ve anarşistlere duyulan antipati ve nefret Sacco ile Vanzetti' nin ölümüne neden olmuştur.

Esasında, Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti, ABD'ye göç etmiş iki İtalyandır. Bir cinayet ve gasp olayı ile ilgili olarak haksız yere suçlanmış ve 7 yıllık mahkûmiyet sonrasında 1927'de idam edilmişlerdir.

Bu haksız infaz nedeniyle sonradan özür dilenip geri adım atılsa da bu durum iki İtalyan göçmenin yok edilen hayatlarını geri getiremeyecektir.

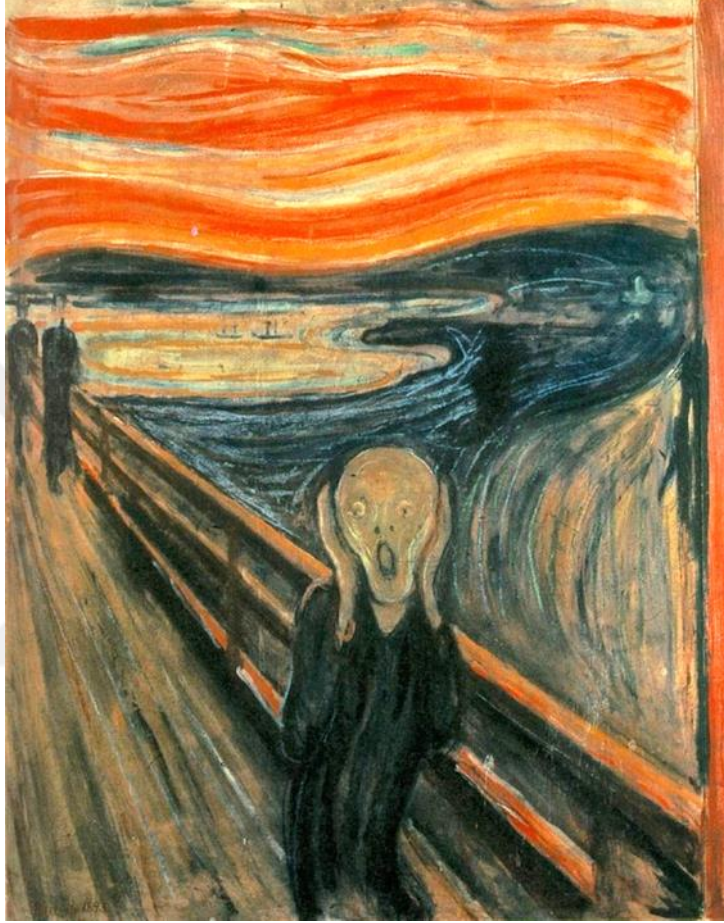

Resim 33: Ben Shahn, “Sacco ve Vanzetti Tutkusu”, 84 cm x 48 cm, tuval üzerine tempera guaj boya, 1931 -32, Whitney Amerikan Sanat Müzesi, Newyork, (khanacademy.com).

Nicola Sacco İtalya'da doğmuştur. 17 yaşındayken ABD'ye giderek bir ayakkabı fabrikasında işçi olarak çalışmaya başlayıp orada kendi gibi İtalyan olan ve seyyar balıkçılık yapan Bartolomeo Vanzetti'yle tanışır. Vanzetti nin de etkisiyle toplumcu ve barışsever görüşleri benimsemeye başlar. Bir ayakkabı fabrikasının veznedarını ve koruma görevlisini öldürmek ve soygun yapmak suçlarından tutuklanırlar. Suçsuzdurlar ve bunu anlatamazlar. Amerikan adalet sistemi bu iki genç devrimci gençler için işlemeyecektir.

1977 yılında ölümlerinin üzerinden tam elli yıl geçtikten sonra Massachusetts valisi bu iki İtalyan göçmenin suçsuz olduğunu açıklar. Yaptığı açıklamada, ” Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti isimleri üzerinde olan her türlü suçlama ve aşağılamanın sonsuza kadar kaldırıldığını açıklıyorum.” der.

2. 16. Edvard MUNCH, (1863-1944)

Resim 34: Edvard Munch, “Çığlık”, 91 cm x 73,5 cm, karton üzerine tempera, pastel, 1893, Ulusal Sanat Mimarlık ve Tasarım Müzesi, Oslo, Norveç, (Wikipedia.org).

Munch, Norveç’in en bilinen sanatçısıdır. Çığlık adlı tablosunu 1893 yılında mukavva üzerine yağlı boya, tempera ve pastel kullanarak yapmıştır.

91 cm x 73,5 cm ölçülerindeki bu tablo Oslo’da Nationalgalleri de bulunmaktadır. Susie Hodge, Edvard Munch’ un eseri için sanatçının,

⁴³ Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri. Alfa Yayınları 1.Basım 2018 s.264

“Munch bu tekinsiz resminin esin kaynağını şöyle tanımladı, yolda yürüyordum...Aniden gökyüzü kan kırmızıya döndü.Alazlar ve kan, mavimsi-siyah fiyordun üzerine yayıldı. Arkadaşlar yürümeye devam etti, ben geride oyalandım, korkuyla titredim. Sonra doğanın muazzam, sonsuz çılgınlığını duydum.”⁴⁴

dediğinden bahseder. Çılgılık; bütün sanat dallarının taşıdığı bir olgudur. Müzik, heykel, sinema, resim ve edebiyat dahil güzel sanatlara giren bütün disiplinlerde “çılgılık” bir adalet imgesi olarak ele alınmıştır. Bu çılgılık insanlara, hayvanlara, doğaya ait olabilir. Bir adaletsizlik ve haksızlık karşısında yapılan bir eylem olabilir. Sanatçı da bu tablo ile içindeki itirazları ortaya çıkarmaktadır.

Munch’un eserine verdiği orijinal Almanca isim Der Schrei der Natur (Doğanın Çılgılığı) dır. Norveççe isim ise Skrik (Çılgılık).tır. Resimde ön planda acı çeker gibi görünen bir figür bulunmaktadır. Arka planda tepeler ve dağlar bulunmaktadır. Gökyüzü kan kırmızı renktedir.

Ressam, günlüğünde bu tablosundan bahsetmiş ve resmi Nice’den etkilenerek yaptığından söz etmiştir. Ressam, günlüğünde anlattığına göre iki arkadaşıyla yürümektedir, bu sırada ise güneş batmaktadır ve gökyüzü kıpkırmızıdır. Ressamın bu sırada doğanın çılgınlığını hissettiğini günlüğünde dile getirdiği söylenmektedir.

Edvard Munch’un insanın varoluşsal ızdıraplarını anlattığı düşünülen ‘Çılgılık’ adlı tablosu, sanat tarihinin en ünlü eserlerinden biridir.

⁴⁴Susie Hodge. Sanat- Büyük Sanatçılar ve Eserleri Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey, s.174,175.

2. 17. Pablo PİCASSO, (1881-1973)

Resim 35: Pablo Picasso, “Guernica”, 3,49 m x 776,6, tuval üzerine yağlı boya, 1937, Prado Müzesi, Madrid, İspanya, (Wikipedia.org).

Guernica, Pablo Picasso tarafından 1937'de yapılan, İspanya İç Savaşı sırasında Nazi Almanya'sı uçaklarının İspanya'daki Guernica şehrini bombalamasını anlatan, 7,76 m eninde ve 3,49 m yüksekliğinde anıtsal tablodur. Saldırı sırasında binlerce kişi hayatını kaybetmiş, çok daha fazla sayıda kişi de yaralanmıştır. İspanyol hükümeti, Pablo Picasso'ya büyük bir duvar resmi sipariş eder. O sırada yaşanan hava saldırısından etkilenen Picasso, saldırıdan sonraki 15 gün içinde bu duvar resmini tamamlar. Tablo, ufak bir dünya turu kapsamında çeşitli ülkelerde sergilenir. Resim beğenilir ve böylece İspanya'daki iç savaşa diğer ülkelerin ilgisi de çekilmiş olur. Guernica, savaş trajedilerinin ve savaşın bireyler üzerindeki acı verici etkilerinin bir özetidir. Tablo zaman içinde, savaşın yarattığı acıların anımsatıcısı, barış yanlısı düşüncelerin sembolü haline gelir. Guernica, tuval üzerine sadece siyah ve beyaz renklerde yağlı boya ile yapılmış bir resimdir. Tabloda, ölüm, şiddet, zulüm ve çaresizlik sahneleri, bunların asıl sebebi gösterilmeksizin işlenmiştir. Tablonun siyah beyaz olması, o dönemdeki gazetelerde yayımlanan fotoğraflarla bir bütünlük sağlamış, ayrıca savaşın yarattığı sıkıntının vurgulanmasına katkıda bulunmuştur. Guernica' da acı çeken insanlar ve hayvanlar ile kaos içindeki yıkılmış binalar betimlenmiştir. Tüm sahne bir

odanın içine sığdırılmıştır. Büyük gözlü boğa, kucagındaki ölü çocuğa ağlayan bir kadın, üzerinde durur. Resmin merkezinde acı içinde yıkılmak üzere olan, mızrakla vurulmuş bir at vardır. Atın burnu ve üst dişleri, bir insan kafatası biçimindedir. Atın altında bir askerin parçalanmış cesedi bulunur. Asker, üzerinde çiçeklerin büyüdüğü kırılmış bir kılıç tutmaktadır. Acı çeken atın üzerinde, göz şeklindeki çıplak bir ampul parlamaktadır.

TASCHEN ABC YAYINCILIĞIN Picasso adlı adlı kitabında sanatçının tablosu hakkında

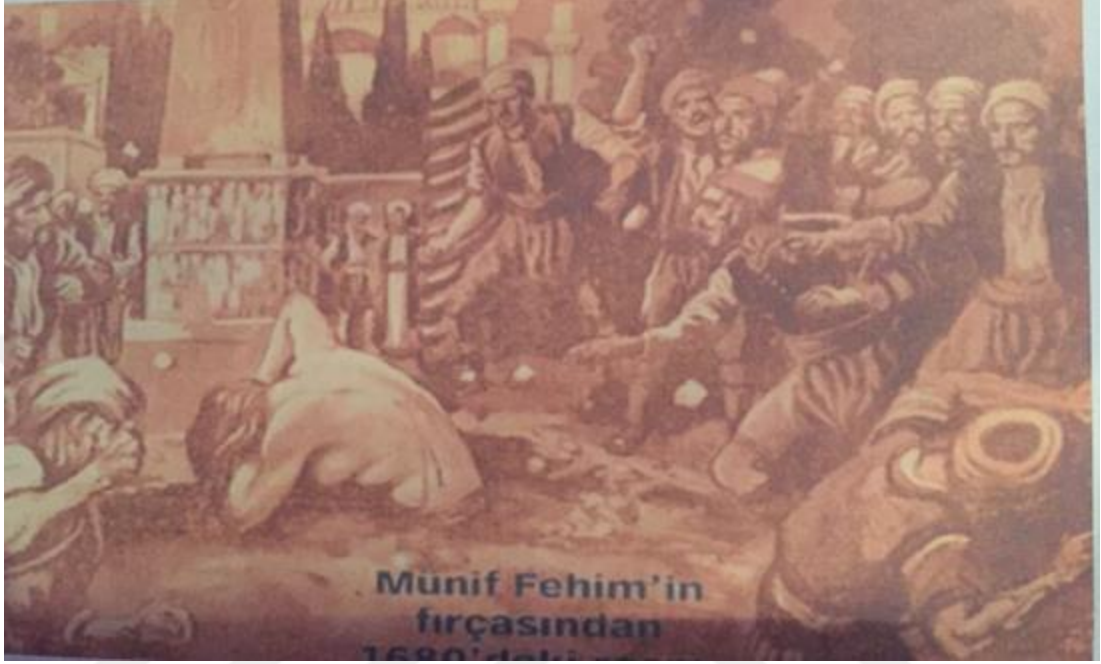
“Guernica olayının 20. Yüzyılın ortak bilincinde yer etmesinin en önemli nedeni Guernica’nın bellekleri sürekli uyaran güçlü etkisidir. Kırk yıl boyunca New York’ta sürgünde kalan bu resim, ancak 1981 de İspanya’ya götürülebildi. Picasso vasiyetinde, resmin İspanya’ya, faşizm sona ermeden getirilmesini kesinlikle yasaklamıştı. Tablo, İspanya’nın ulusal simgelerinden biri oldu. Bugün Madrid’teki Prado Müzesinde bulunuyor ve İngiltere Merkez Bankası’nın altın stokları gibi korunuyor.”⁴⁵

denilmektedir.

Guernica’nın uğradığı saldırı yüzyılın unutulmaz olaylarından. Sanatçı yıkımı kendi yaşamışçasına sarsılarak içselleştirmiştir. Eserde, tarihi bir olayı sanatsal bir şekilde anlatmaktan çok duyulan acının ressam üzerindeki etkisi hissedilmektedir.

⁴⁵ Öncü Ressamlar. Ingo F. Walther ABC Kitabevi Yayın ve Dağıtım A.Ş.1997 basımı. s.68

2. 18. Münif Fehim ÖZARMAN, (1899-1983)

Resim 36: Münif Fehim Özarman.. (haberturk.com).

Türk ressam, illüstratör ve kitap kapağı tasarımcısı. Recm cezası, altı asır devam eden Osmanlı devletinde sadece bir defa, 1680'de, IV. Mehmed' in saltanatı sırasında uygulanmış ve Yahudi bir erkekle ilişkiye giren Müslüman bir kadın, Sultanahmet Meydanı'nda taşlanarak öldürülmüştür.

Kadın, Aksaraylı bir adamla evlidir ve Yahudi bir erkekle aynı odada görülmüştür. Görenler, bu iki kişiyi zina sebebiyle ihbar ederler. Zinadan yargılanan kadın ile Yahudi erkek, tanık ifadelerine dayanılarak mahkûm edilir. Kadının taşlanarak öldürülmesine, erkeğin de kafasının kesilmesine karar verilir.

İnfaz günü, mahkumlar, Sultan Ahmed Camii'nin hemen karşısında bulunan burmalı taşın önüne getirilirler. Ortada iri taşlardan oluşan bir yığın vardır. Kadın, burada önceden kazılmış olan çukura beline kadar gömülür ve taşlanmaya başlanır.

Kadının can vermesinden sonra Yahudi erkeğin de kılıçla boynu vurulur. Münif Fehim Özarman, bu infaz olayına karşı duyarsız kalamamış tek ressamdır.

2. 19. Fernando BOTERO, (1932-)

Resim 37: Fernando Botero, "Ebu Gureyb Cezaevi Serisi", 177 cm x 146 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2005, Özel Koleksiyon, (sfgate.com).

Resim 38: Fernando Botero, "Ebu Gureyb Cezaevi Serisi", 55 cm x 76 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2005, Özel Koleksiyon, (calisphere.org).

Resim 39: Fernando Botero, "Ebu Gureyb Cezaevi Serisi", 60 cm x 45 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2005, Özel Koleksiyon, (wordpress.com).

Resim 40: Fernando Botero, "Ebu Gureyb Cezaevi Serisi", 67 cm x 43 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2006, Özel Koleksiyon, (calisphere.org).

Fernando Botero Angulo, Kolombiyalı bir sanatçıdır. "Boterismo" olarak da bilinen imza stili vardır. Siyasi eleştiriyi veya mizahı temsil edebilen büyük, abartılı bir

hacimde insanları ve figürleri tasvir eder. Amerikalıların Guantanamo' da yaptıkları işkence ve zulümlere sessiz kalmamış ve kendi özgün tarzıyla orada insanlara yapılan işkenceleri ve adil olmayan tutumları resmetmiştir. Bu zulme karşı durma ve itiraz etmektir. Savaşla ilgili olarak Guernica adlı tablosunun üreten, Pablo Picasso'nun eseri yanında, Botero'nun ürettiği Ebu Garib resimleri sosyal medya vasıtasıyla herkesin öğrendiği ve bildiği işkence biçimlerinin resmedilmesidir.

Bu resimlerde post modern bir ironi göremezsiniz. İstismar edilen kişiler ve kurbanlar vardır ve birçoğu da hayatta olabilirler. Ebu Garib'te işkencecilerin kendi çektiği fotoğraflarla, yazılı raporlarla ve tanıklıklarda yapılan insanlık dışı eylemler belgelenmektedir.

Botero, bu sahneleri resim yoluyla görsel olarak anlatıyor ve onların hatıra olarak kalmasının önüne geçiyor ve görsel anlatıyla bu adaletsizliğe itiraz ediyor.

Guernica'dan resmi yapılırken de çekilen fotoğraflardan yararlanılmıştır. Çektiği fotoğraflar sayesinde Picasso kendi üslubunda bir görsel dil oluşturmuştur. Guernica bir roman gibi değerlendirilebilir. Botero'nun Abu Ghraib resimleri ise kısa öyküler gibidir. Picasso hareket halindeki terörü işaret eder. Botero, acımasız ve ürkütücü zalim davranışları resim yoluyla izleyicilere sunar. Abu Ghraib'i tasvir etmeye çalışan başka hiçbir sanatçı Botero kadar büyük bir etki yaratmamıştır. Acı ve sefalet, birçok sanatçıyı etkiler ancak afetler ve ölüm medyanın hammaddesi olmuşken, Ebu Garib fotoğrafları kaç kez gösterilmiştir. Ebu Garib'deki olayların birkaç işkenceci askerin işi olduğuna inanmak isteyebilirsiniz yahut daha üst kademelerden alınan talimatlar sonucu oluştuğunu düşünmeyi tercih edebilirsiniz. Botero'nun Ebu Garib dizisinin imgesi ile Guernica'daki İspanya ve Naziler hakkındaki acımasızlığın imgeleri izleyicilere farklı üsluplarla aynı şeyi söyler. Adaletsizlik her zaman sanatın konusudur ve hukuk ile sanat birbirinden ayrılamaz.

2. 20. Orhan TAYLAN, (1941 -)

Orhan Taylan halen hayatta olan ünlü bir Türk ressamıdır. Samsun doğumlu olan Taylan'ın eğitim hayatı, Samsun'da ilk öğretim, İstanbul Amerikan Erkek Koleji ve Roma Güzel Sanatlar Akademisinde devam etmiş ve oradan mezun olmuştur.

1971 yılında yapılan askeri darbe sonrası gece yarısı evinden alınarak üç gün göz hapsinde tutulur. 1976 yılında düzenlenen Antalya uluslararası Sanat Festivalinde “Promete” adlı ilk duvar resmini yapar. 110 metrekare büyüklüğündeki bu duvar resmi, 1980 yılında sıkıyönetim sırasında imha edilir. Taylan, barış derneğinin kurucularındandır ve bu dernek sebebi ile yapılan yargılama sonucu Maltepe Askeri Cezaevinde 6 ay tutuklu kalır. Çıktıktan sonra Maltepe resimleri adlı sergisini açar. 1985 yılında Hasret resimleri sergisini gerçekleştirir. 1986 yılında Barış Derneği davasından dolayı tekrar tutuklanır ve 36 ay tutuklu kaldıktan sonra beraat ederek özgürlüğüne kavuşur.

Sanatçı adaletsizliğe uğramış bir ressamdır. Beraat edeceği bir dava sebebiyle yıllarca tutsak kalmıştır. Tutsaklığı sırasında boş durmayarak cezaevi kapısında bekleyen kadınları cezaevindeki imkanlarla resmetmiştir.

Yeni doğmuş çocuğunu dışarda bırakarak hapse giren sanatçı, maruz kaldığı adaletsizliğe karşı itirazlarını sanatında imgeler aracılığıyla izleyicilere aktarmıştır.

Beraat edeceğini bile bile cezaevine giren Orhan Taylan, zaten içinde var olan adalet imgesini, hürriyetinden yoksun edildiği zamanlarda daha da çoğaltır. Sanatçı, bu imgeleri kağıtlara ve tuvallere ve aktarılmıştır.

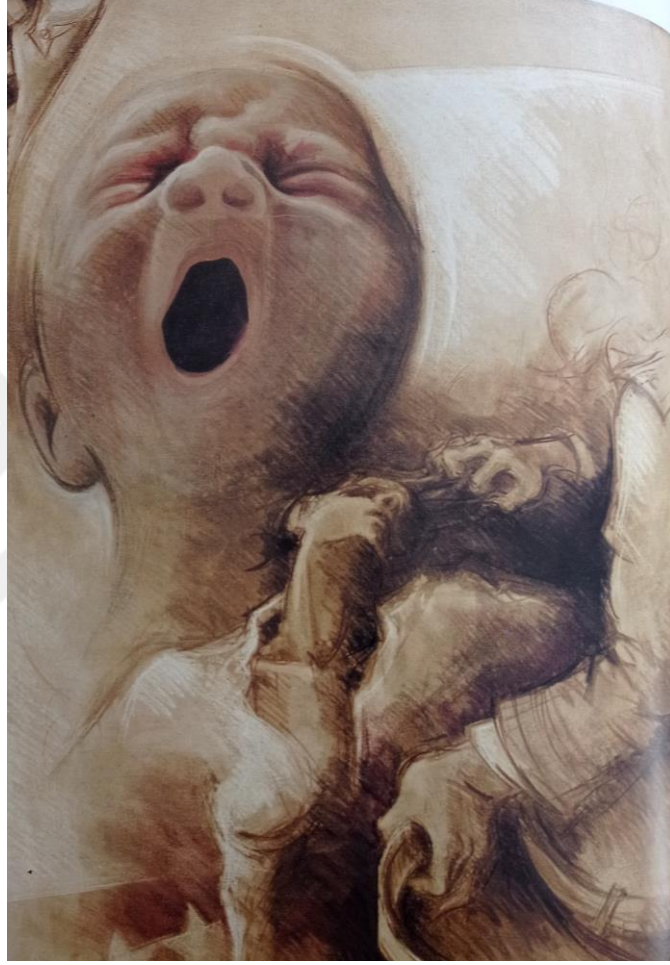
Sanatçı sivil cezaevinde kaldığı süre boyunca düzenli olarak resim yapmıştır. Tanınan imkanlar kağıt ve yağlı pastel boya olduğundan” kağıt üzeri pastel” resimler yapmıştır. Cezaevi önünde görüş bekleyen kadınları tasvir eden resmi de bunlardan birisidir.

Sanatçı solaktır ve solak ressam olarak tanınır.

Ressam, Orhan Taylan’a devlet sanatçılığı ödülü verilmiştir. Ödül verilecek sanatçılar demokratik bir şekilde yapılan anketler sonucu belirlenmiştir. Sanatçı bu sebeple ödülü reddetmemiş ve şu açıklamayı yapmıştır.

“Devlet Sanatçılığı ödülünü haksız yere hapis yattığım ve sonunda beraat ettiğim yılların özürü olarak kabul ettim.

Demokratik biçimde anketler sonucu oluşması ödülü kabul etme kararımı etkilemiştir.”⁴⁶

Resim 41: Orhan Taylan, “İsimsiz”, 100 x 76 cm, tuval üzerine yağlı boya,1988, Özel Koleksiyon.
(Orhan Taylan Katalog)

⁴⁶ Beykont Necil. Söyleşi. Myrina Yayınları. Birinci Basım 2021s.209

Resim 42: Orhan Taylan, “İsimsiz”, 100 cm x 76 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1988, Özel Koleksiyon, (Orhan Taylan Katalog).

Orhan Taylan adına Amnesty tarafından düşünce suçlusu Orhan Taylan adına uluslararası katılımlı resim sergisi açılır.

Ağırlıkla figüratif resimler üreten sanatçı Solak ressam diye bilinir. Solaktır ve hayatında resim yapmanın dışında bir işle uğraşmamıştır.

“Ressam hüznün ne olduğunu bilir de onun için resmini öyle düzenler. Bu hüznü olması gerektiği anlama gelmez resmi yaparken. Hüznün ne olduğunu bildiği anlamına geldiğini bilir.”⁴⁷

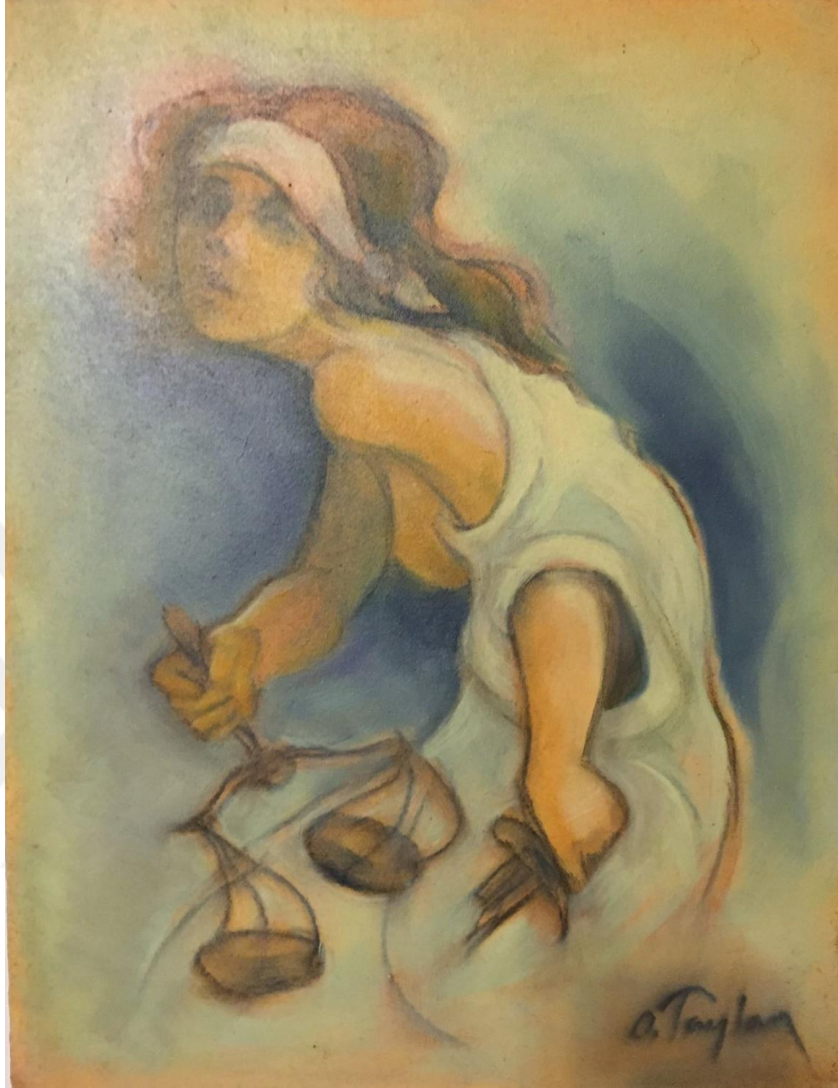
“Ressamın görevi; daha önce hiç kullanılmamış öğeleri bir araya getirerek yepyeni imgeler oluşturmaktır.”⁴⁸

⁴⁷ Beykont Necil Söyleşi, Myrina Yayınları. Birinci Basım 2021 s. 128.

⁴⁸ Beykont, Necil. Söyleşi Myrina Yayınları Birinci Basım 2021 s. 137.

Resim 43: Orhan Taylan, “İsimsiz”, 70 cm x 100 cm, tuval üzerine yağlı boya, 1988, Özel Koleksiyon. (Orhan Taylan Katalog)

Resim 44: Orhan Taylan, “İsimsiz”, 29 cm x 38 cm, karton üzerine yağlı boya, 2017, Orhan Taylan Atölyesi İstanbul, (Orhan Taylan Katalog)

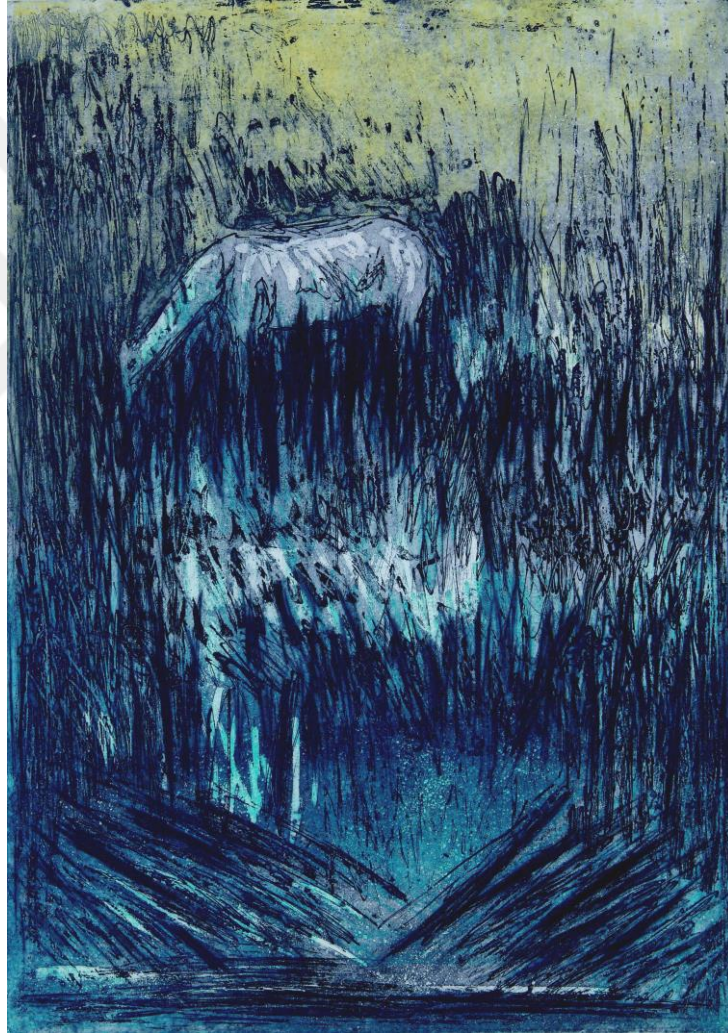
Orhan Taylan,

“Resimlerini akımlar içinde adlandırmaz. Avangardizmin, deneysel-kavramsal çalışmaların sanat yerine ikame edilmesinin sanatseverleri yanıltabildiğine inanmaz. İnsan hakları kavramını küçümsemez. Polis devletine de, şariat devletine de karşı demokrasiyi savunmayı bir erdem sayar. Yurtdışında yaşamaz. İstanbul’da, Asmalımescit’te oturur, resim yapar.”⁴⁹

⁴⁹ Beykont Necil. Söyleşi. Myrina Yayınları. Birinci Basım. 2021. S.17

2.21. Umut GERMEÇ, (1963-)

Sanatçı, Doç. Umut Germeç 1963 yılında Tokat'ta doğmuş ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünü bitirmiştir. Halen Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim bölümünde öğretim üyesidir.

Resim 45: Umut Germeç, “Yılkı”, 69 cm x 49 cm Asitle Kazı, Aquatinte, 2009.

“Manisa,Spil Dağı'nda görmüştüm, yılkı atlarını. At bilindiği gibi bizim kültürümüzde çok önemlidir. Doğa'da özgürce dolaşıyorlardı. Toynakları uzamış, tüyleri topaklanmış,

⁵⁰ Umut Germeç Arşivi. Yılkı .

Uzundur tımar görmemiş atlardı. Özgürlük değildi onlarınki. Bakımlarından kurtulmak için doğaya kovulmuşlardı. Terk edilmişlerdi. İnsanın vefasızlık örneğiydi, gördüğüm.”⁵¹

Yukarıda “Yılkı Atları” hakkında yazdığı görüşünde belirttiği gibi, yaşlanıp sahipleri tarafından terkedilen bu canlıların uğradığı haksızlık, ressam tarafından adalet imgesi bağlamında eserine yansıtılmıştır.

Kış aylarında doğaya bırakılan atlar hayatta kalmayı başarırlarsa sahipleri tarafından ihtiyaçlarına göre tekrar alınıp geri getirilebilirler. Ancak bu atların pek çoğu zorlu kış şartlarına dayanamayıp soğuktan ya da açlıktan yaşamlarını yitirirler.

İnsanoğlunun hayvanlara reva gördükleri bu adaletsiz tutuma ve hayvan haklarına aykırı davranışa karşı sanatçı Umut Germeç “yılkı” adlı gravüründe eleştirel bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Sanatçı, eseri ile bu konuda yılkı atlarının sesi ve çığılığı olmuştur.

Yazar Abbas Soyar’ın Yılkı Atı adlı romanında gençliğinde sahibine çok yararı dokunmuş olan bir atın, yıllar geçip yaşlanmasının ardından sahibi tarafından doğaya terk edilişi ve acımasız doğa koşullarında hayatta kalma çabası anlatılır.

Yılkı atları, insanın yararcı, acımasız yaklaşımının simgesi olarak bütün sanat dallarına konu olmuştur.

Adalet imgesi sadece insanlar için değil tüm canlılar için geçerlidir. Sanatçı Umut Germeç eseriyle bu imgeyi izleyenlere sunmuş ve bu konuda hafıza mekanı oluşturmayı başarmıştır.

⁵¹ DOÇ.Umut Germeç. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Öğretim Üyesi 2022

3. BİLGE DOĞRU 'nun RESİM ANALİZLERİ ve ADALET KONUSU İLE BAĞLANTISI

3.1. Resimlerim

Resim 46: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 47: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 48: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 49: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 50: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

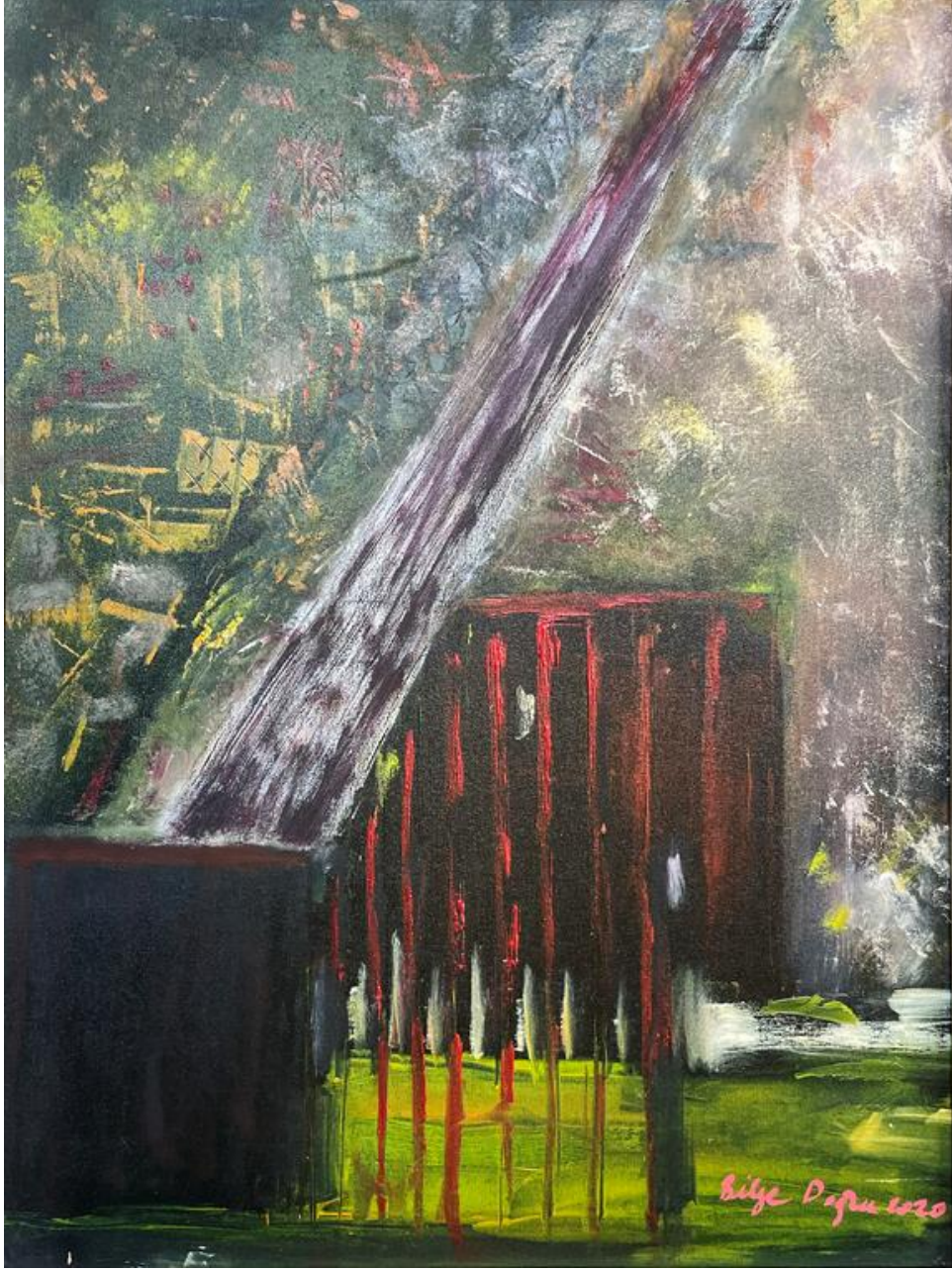
Resim 51: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 52: Bilge Doğru, "İsimsiz", 30 cm x 30 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 53: Bilge Doğru, "İsimsiz", 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2020.

Resim 54: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya., 2020.

Resim 55: Bilge Doğru, "İsimsiz", 40 cm x 60 cm, tuval üzerine karışık teknik. 2021.

Resim 56: Bilge Doğru, "İsimsiz", 40 cm x 60 cm, tuval üzerine karışık teknik. 2021.

Resim 57: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2021.

Resim 58: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2021.

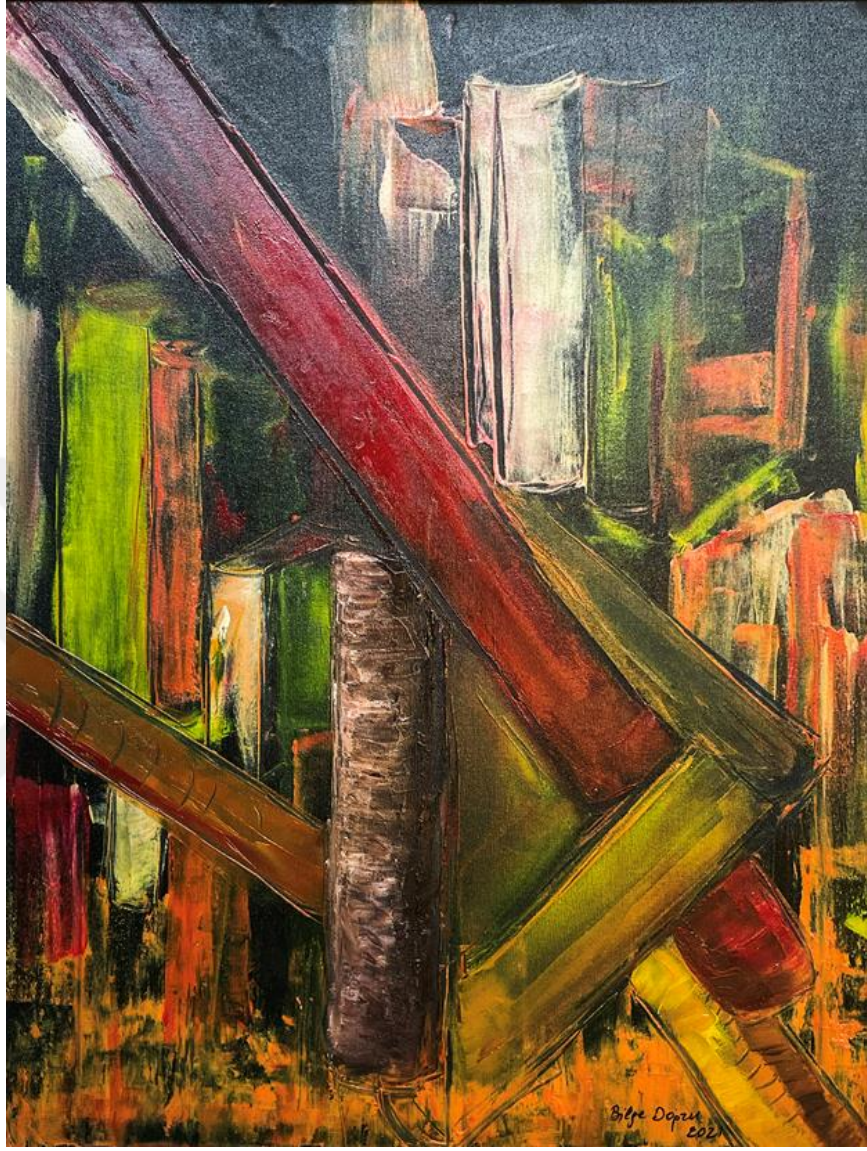
Resim 59: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2021

Resim 60: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2021.

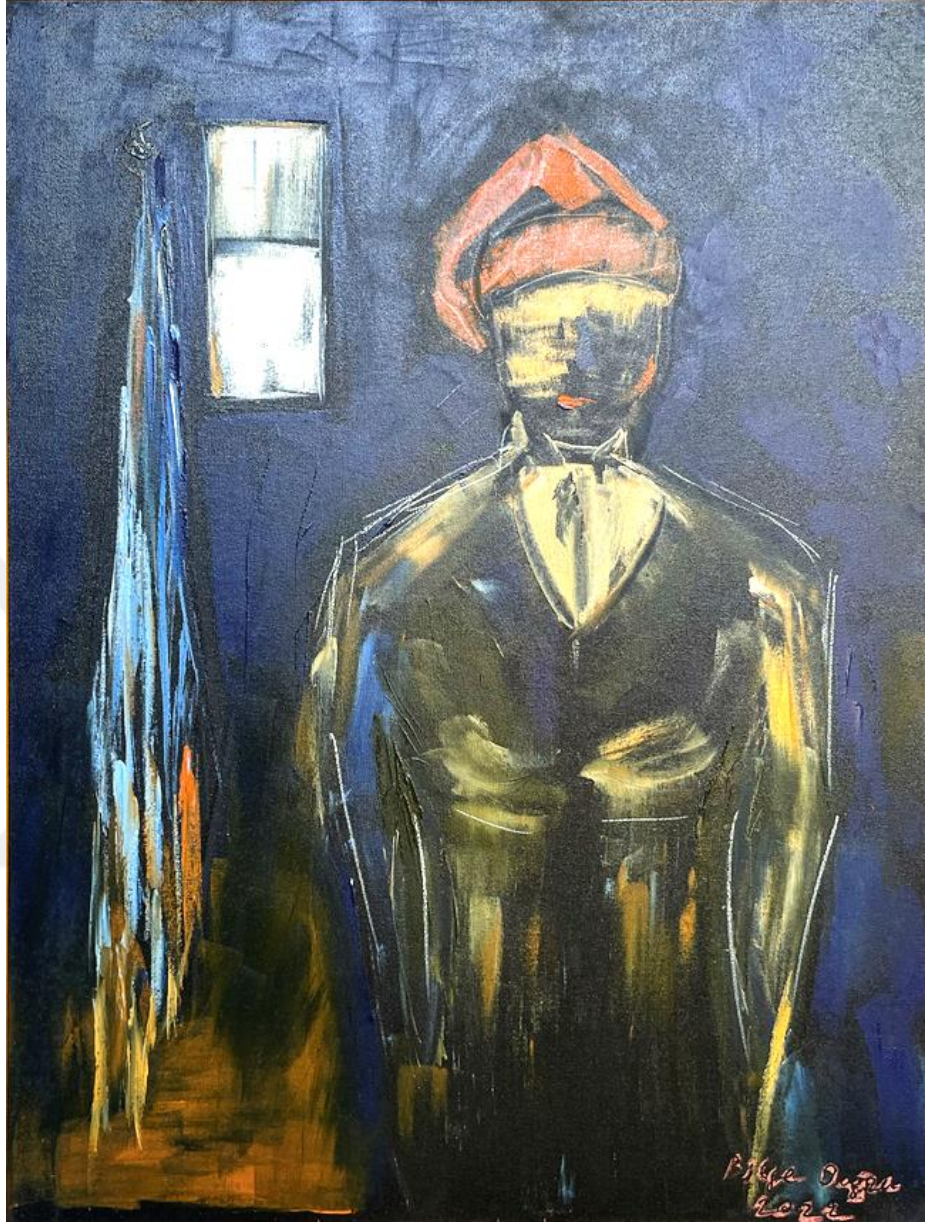
Resim 61: Bilge Doğru, "İsimsiz", 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2021.

Resim 62: Bilge Doğru, "İsimsiz", 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2021.

Resim 63: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 60 cm x 80 cm, tuval üzerine karışık teknik. 2021.

Resim 64: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2021.

Resim 65: Bilge Doğru, "İsimsiz", 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2021.

Resim 66: Bilge Doğru, “İsimsiz”, 60 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2021.

Resim 67: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2022.

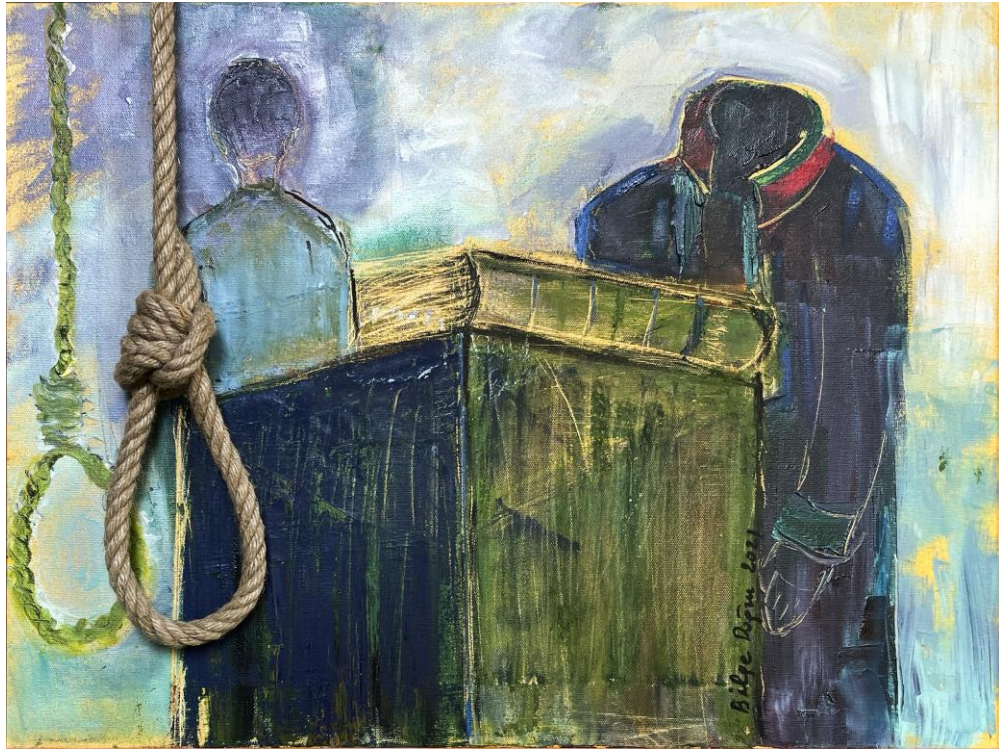
Resim 68: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2022.

Resim 69: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2022.

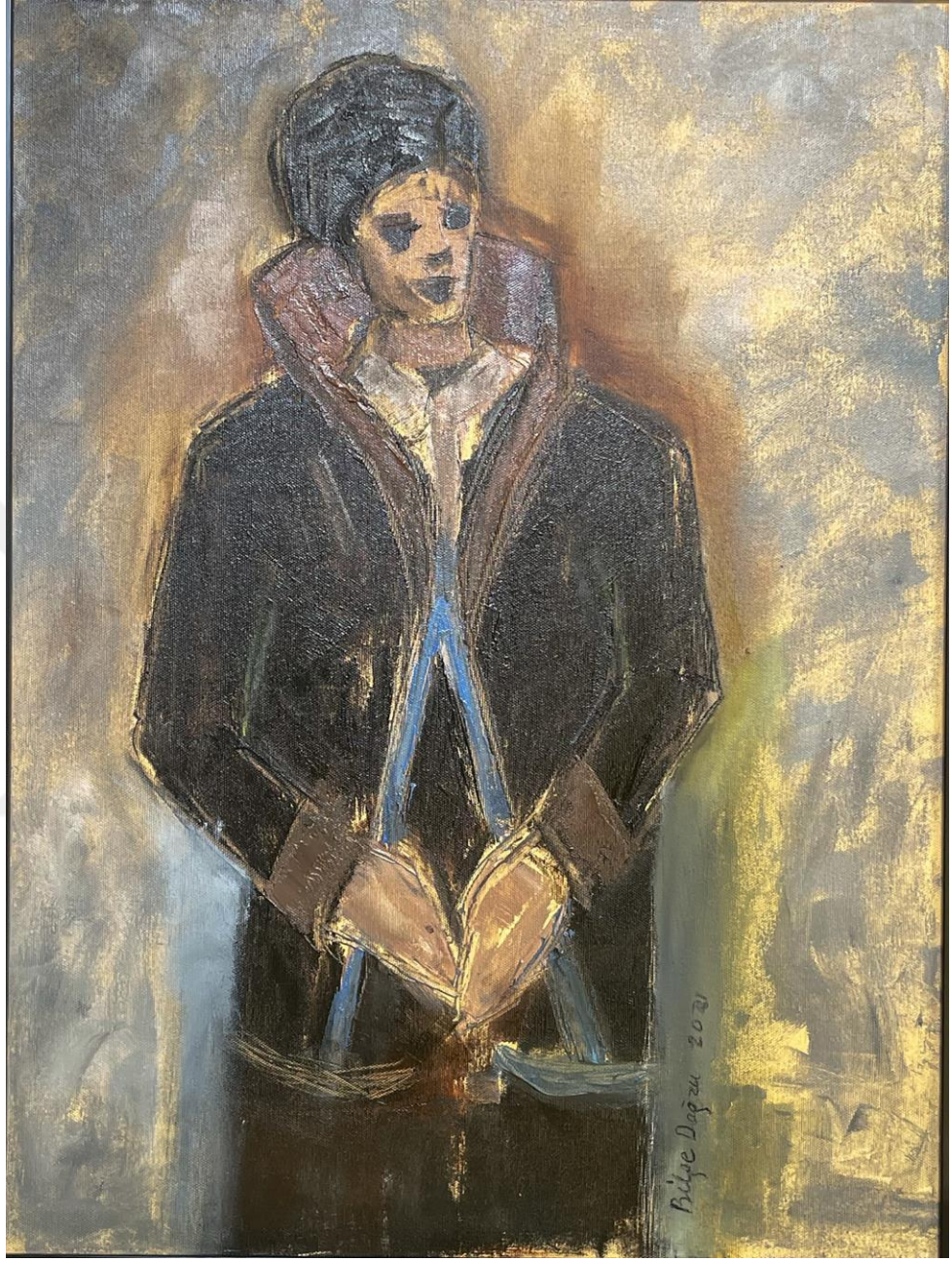
Resim 70: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya. 2022.

Resim 71: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2022.

Resim 72: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 60 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2022.

Resim 73: Bilge Doğru, "İsimsiz", 45 cm x 80 cm, tuval üzerine yağlı boya, 2022.

3.2. Resimlerim Hakkında Açıklama

Adalet kanunları yapan güçlüden çok, onların uygulandığı güçsüzün ihtiyacıdır. Dolayısıyla, adalete olan açlık, güçsüzün açlığı olup, o açlığı doyurmak savunmanın uğraş alanıdır. Burada yüzlerce yıldır süren kavga, resmin sanat olmasını sağlayan çatışmadır.

İşte gerek avukatlık gerekse spor, bende onlarca yıl adalet ve savunma üzerinde bir bilgi birikimi yaratmıştır. Bu bilgi birikiminin dışa vurulmasına duyduğum ihtiyaç, sanat eğitimi almam için itici güç olmuştur. Tezim, konusu açısından yaşadığım çatışmaları, hislerimi dışa vurmama yardımcı olmaktadır.

Yukarıda yer alan eserlerim, tezimde yer alan imgelerle ürettiğim adalet hakkındaki düşüncelerimi yansıtan eserlerdir.

Yaptığım resimlerde çoğunlukla tuval üzerine yağlı boya tekniğini kullanmakla birlikte karışık tekniklere de yer verilmiştir.

Resim sanatı ile ilgileniyor olmam ve bu sanatın hukuk kavramından ayrı tutulamayacağına olan inancım sebebiyle adalet ve adaletsizliğe olan tepkilerimi çeşitli şekilde ürettiğim resimlerle görsel bir sunum haline getirilmeye çalışılmıştır.

Yaşadığımız dünyada insanlar ve diğer tüm canlılar, daima adaletsizlikler ve zulümlerle karşı karşıya kalmışlardır. Özgürlük ve adalet ise her zaman ihtiyaç duyulan bir olgu olarak yanı başımızda bulunmaktadır.

Eşitlik bazen tek başına yeterli olmayabilir. İşte o zaman hukuk kurallarına başvurmak zorunda kalınmaktadır. Özgürlüklerin korunması bu kurullarla sağlanmaktadır. Ancak birçok kez kurallara uyulmadığına tanık oluyor veya keyfi uygulamalara da maruz kalabiliyoruz. O zaman kuralların yazılı hali olan kitaplar hiçe sayılmakta, bu kitaplar da tutsak edilmekte, bu durum tam bir kaos ortamı yaratmaktadır.

Resimlerimde, hukukun kaos hali, hukuku uygulamakla görevli olan, iddia makamı olarak adlandırdığımız savcılar ve karar verici olan hakimlerin, dürüst,

hakkaniyetli ve vicdanlı olmamaları durumu ve bu durum karşısında yaşanan sonuçlar vurgulanmak istenmiştir.

Kuralları doğru uygulamayan yargıçlar, adalete olan inancı zedelemektedirler. Özgürlük, bütün canlıların hakkı olan bir kavramdır. Frig başlığı nasıl bir özgürlük simgesine dönüşmüş ise adalet imgesi ile yaptığım resimlerde de adalet ve adaletsizlik vurgulanarak hiçe sayılan hukuk kurallarının çöpe nasıl dönüştüğü anlatılmak istenmiştir.

SONUÇ

Sanat, hukuk, adalet öteden beri beraber yol almışlardır. Sanat insanlığın bilinen tarihinden beri var olagelmıştır. Yerleşik topluma geçen insanoğlu, mülkiyet kavramıyla tanıştıktan sonra, adalet ve hak kavramlarına ihtiyaç duymaya başlamıştır. Çünkü mülkiyet hissi, insanların arasında menfaat ilişkilerini derinleştirmiştir.

Birbirleriyle çatışmaya başlayan insanlık, savaşla tanışmış ve günümüze kadar devam eden bu olumsuzluk ve adaletsizlik hali tüm canlıları etkilemiştir. Sanat ile savaş arasındaki ilişki her dönemde sanatçıların ilgi alanına girmiştir.

Antik dönemde üç boyutlu olarak simgeleştirilen adalet imgesi, ortaçağda kilise ve kutsal kitaplardaki anlatımların konusu olmuştur. Modern dönemde ressamalar, adalet imgesi taşıyan resimlerini bağımsızca farklı teknikler kullanarak çeşitli yüzeylere yapmışlardır.

Yaptığım Judo (bkz. Özgeçmiş) sporu mücadeleye dönük olup savunmaya dayalı tekniklere dayanmaktadır. Avukatlık mesleğim savunmanın bir ayağıdır.

Mücadele, savunma ve adaletsizliklere olan itirazlarım benim bu tezi yazmama sebep olmuştur.

İnsanın beyinde hafıza mekanları oluşturan bu savaş, adalet, hak, hukuk ve eşitlik olguları, giderek sanatçılara ait bir güç olmaya başlamıştır. Bu güç bitmeden tükenmeden yeni imgeler halinde eserlerine yansımıştır

. Günümüzde, yani iletişim ve bilişim çağında da bu kavramlar sanat ve sanatçıdan kopmamış, imgeler halinde var gücüyle sanatçının konusu olmaya devam etmiştir.

Tez çalışmamda; benliğinde adalet imgesi taşıyan sanatçılar tespit edilmeye ve kendi yaptığım resimlerde de bu imgeyle adaletsizliklere karşı itirazlarım dile getirilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde sanatçı, adalet, hak, hukuk gibi kavramların birlikteliği vurgulanmak istenmiştir.

Adalet ile ilgili olarak tarihçi Franz Kugler tarafından 1856 yılında kaleme alınan Prusya kralı II. Friedrich ile bir değirmenci arasında geçen bir olay yaşandığı söylenir. (Kralın, yel değirmeninin pervanelerinin kendisini rahatsız etmesi nedeniyle komşu

olduğu bu değirmi satın alma talebini, değirmenci reddeder. Kral değirmenciye, değirmenini hiçbir şey vermeden de elinden alacağını hatırlatır. Değirmenci de “Evet kralım, Berlin’deki hakimler olmasa) der.

Bu hikaye daha sonra Fransa’da yazımsal olarak da kaleme alınır ve o günden sonra günümüze kadar tüm dünyada yazılı birçok eser dışında tiyatro ve operalara konu olan bu olay filmlere konu olacak kadar ünlenir

Yaşandığı iddia edilen bu efsanenin gerçek olup olmadığı bilinmese de, krala ve gücüne, dünyada senden daha güçlü olan hakimler var dedirtebilecek kadar hukuka duyulan güven, yüzlerce yıldır insanlara hukuka ilişkin yol göstermekte, adaletin soğuk olduğu kadar sıcak ve kucaklayıcı olabildiğini de hatırlatmaktadır. İşte insanlara bu hatırlatmayı yapan sanattır.

“Resim Sanatında Adalet İmgesi“ konulu tez çalışmamda, adaletin ne olup ne olmadığı saptanarak, adalet imgesi ile eser üreten ressamı tanıtmayı amaçlamaktadır.

KAYNAKÇA

Kitap ve Yazılar

- Arnold, D. (2019). *Sanat hakkında kısa bir kitap*, Hayalperest Yayınevi, İstanbul.
- Berger, J. (2020). *Sanatta Direniş*. Metis Yayınları, İstanbul.
- Beykont, N. (2021). *Orhan Taylan ile resim sanatı ve hayat üzerine*, Myrina Yayıncılık, İstanbul.
- Blunt, A. (1966). *The Painting of Nicolas Poussin*, Phaidon Press, Newyork.
- Cengiz, M. (2009). *İmge Nedir*, Şiirden Yayıncılık, İstanbul.
- Colta, I. & Stuffmann, M. & Sonnabend, M. (1992) *Daumier Drawings*, The Metropolitan Museum of Art, Newyork.
- Çeçen, A. (1981). *Adalet kavramı: adalet kavramının göreliliği üzerine bir deneme*, Bilim Belge İnceleme Dizisi, Turhan Yayınevi, Ankara.
- Doğru, H. (2021). *Onurlular, Alçaklar ve Hilekârlar*. Hayykitap, İstanbul.
- Eliade M. (2020). *İmgeler ve Simgeler*. Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Fabbi, F. (1966). *I maestri del dolore Daumier*, Milano.
- Gombrich, E. H. (1999). *Sanatın Öyküsü*, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Hodge, S. (2018). *SANAT Büyük sanatçılar ve eserleri hakkında bilmeniz gereken her şey*, İnkılap Yayınları, İstanbul.
- Hodge, S. (2022). *Goya 500 Görsel Eşliğinde Yaşamı ve Eserleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Sartre, P. J. (2017). *İmgelem*, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Sezgin, E. (2018). *İmgenin Zamanı Sanat Hafıza Direniş*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ünver Y. & Yenerer, Ö. (2017). *Hukuk ve Sanat*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- Yücel, H. (2021). *İmgeden yoruma*, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul.
- Yazarlar K. (2018). *Sanatçılar Yaşamları ve Eserleri*. Alfa Yayınları, İstanbul.
- Walther, I. W. (1881- 1973). *Öncü Ressamlar-Pablo Picasso*, ABC Yayınevi, İstanbul

İnternet Kaynakçaları

Işık,A. (2018) İlk Şehirler ve Yazılı Medeniyete Geçiş
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumusmaviatlas/issue/39997/449801>,(Erişim Tarihi: 20. 05. 2022).

Sayman, Y. *Adalet ve Vicdan*,
<https://www.evrensel.net/yazi/79313/adalet-ve-vicdan>,(Erişim Tarihi:20.05.2022).

Görsel Kaynakçalar

Resim 1: https://www.turkcewiki.org/wiki/%C3%87ivi_yaz%C4%B1s%C4%B1,
(Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 2: <https://www.haber46.com.tr/louvre-muzesinde-bulunan-ve-hammurabi-kanunlarinin-yazili-oldugu-kitabe-hangi-dildedir>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 3: <https://www.a24.com.tr/magna-carta-nedir-ne-zaman-kimler-tarafindan-imzalanmistir-haberi-40132882h.html?h=54>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 4: istanbulbarosu.org.tr

Resim 5: <http://www.leblebitozu.com/pieter-bruegelin-eserleri-ve-hayati/>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 6: <http://www.leblebitozu.com/pieter-bruegelin-eserleri-ve-hayati/>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 7: https://www.wga.hu/support/viewer_m/z.html, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 8: <https://www.sanatabasla.com/2014/04/judith-holofernesi-katleederken-judith-slaying-holofernes-artemis-gentileschi/>, (Erişim Tarihi: 25.05.2022).

Resim 9: [https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Susanna_and_the_Elders_\(1610\),_Artemisia_Gentileschi.jpg](https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Susanna_and_the_Elders_(1610),_Artemisia_Gentileschi.jpg), (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 10: <https://www.mfab.hu/artworks/jael-and-sisera/>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim11:https://tr.wikipedia.org/wiki/Nicolas_Poussin#/media/Dosya:Nicolas_Poussin_-_La_Mort_de_Germanicus.jpg, (Erişim Tarihi: 25. 05.2022).

Resim12:[https://en.wikipedia.org/wiki/The_Martyrdom_of_Saint_Erasmus_\(Poussin\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Martyrdom_of_Saint_Erasmus_(Poussin)), (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 13: https://www.wga.hu/html_m/p/poussin/3/19solomo.html, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 14: <https://www.khanacademy.org/humanities/renaissance-reformation/baroque-art1/spain/a/velzquez-the-surrender-of-breda>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 15: https://tr.wikipedia.org/wiki/Banyosunda_Bet%C5%9Feba#/media/Dosya:Rembrandt_Harmensz._van_Rijn_016.jpg, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 16: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Conspiracy_of_Claudius_Civilis#/media/File:Bataafseed.jpg, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 17: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/hogarth-o-the-roast-beef-of-oldengland-the-gate-of-calais-n01464>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 18: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/hogarth-o-the-roast-beef-of-oldengland-the-gate-of-calais-n01464>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 19: https://www.wga.hu/support/viewer_m/z.html, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 20: <https://en.wahooart.com/@ @/7Z3PEK-Joshua-Reynolds-Justice>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 21: https://tr.wikipedia.org/wiki/3_May%C4%B1s_1808#/media/Dosya:El_Tres_de_Mayo,_by_Francisco_de_Goya,_from_Prado_thin_black_margin.jpg, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 22: <https://artisthesolution.blogspot.com/2020/03/and-it-cant-be-helped-y-no-hai-remedio.html>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 23:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Sokrates%27in_%C3%96l%C3%BCm%C3%BC, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 24: <https://es.artsdot.com/@ @/8XZT7V-Jean-Fran%C3%A7ois-Pierre-Peyron-La-muerte-de-S%C3%B3crates>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim25:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Sak%C4%B1z_Adas%C4%B1_Katliam%C4%B1, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim26:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Halka_Yol_G%C3%B6steren_%C3%96zg%C3%BCrl%C3%BCk, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim27:https://tr.wikipedia.org/wiki/Frig_ba%C5%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1, (Erişim Tarihi: 03. 06. 2022).

Resim 28: https://tr.wikipedia.org/wiki/Halka_Yol_G%C3%B6steren_%C3%96zg%C3%BCr%C3%BCk, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 29: Daumier Drawings Katalog Çekimi.

Resim 30: Daumier Drawings Katalog Çekimi.

Resim 31: [https://en.wikipedia.org/wiki/Lady_Godiva_\(painting\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Lady_Godiva_(painting)), (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 32: <https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/american-art-to-wwii/social-realism/a/shahn-the-passion-of-sacco-and-vanzetti>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 33: <https://www.khanacademy.org/humanities/art-1010/american-art-to-wwii/social-realism/a/shahn-the-passion-of-sacco-and-vanzetti>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim34: [https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9Fl%C4%B1k_\(tablo\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87%C4%B1%C4%9Fl%C4%B1k_(tablo)), (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 35: [https://en.wikipedia.org/wiki/Guernica_\(Picasso\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Guernica_(Picasso)), (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim 36: <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1048320-iste-osmanli-tarihinde-bilinen-tek-kadin-recminin-belgeli-oykusu>, (Erişim Tarihi: 25. 05. 2022).

Resim37:<https://www.sfgate.com/entertainment/article/Abu-Ghraib-s-horrific-images-drove-artist-2620953.php#photo-2106605>, (Erişim Tarihi: 30. 04. 2022).

Resim 38: <https://calisphere.org/item/e173206e03b5127eb70a32ba089fdc5e/>, (Erişim Tarihi: 30. 04. 2022).

Resim39: https://bulletsandhoney.files.wordpress.com/2006/11/6_botero.jpg, Erişim Tarihi: 30. 04. 2022).

Resim 40: <https://calisphere.org/item/ea68353654171822e79e7c232c49e47f/>, (Erişim Tarihi: 30. 04. 2022).

Resim 41: Orhan Taylan Katalog Çekimi.

Resim 42: Orhan Taylan Katalog Çekimi.

Resim 43: Orhan Taylan Katalog Çekimi.

Resim 44: Orhan Taylan Katalog Çekimi.